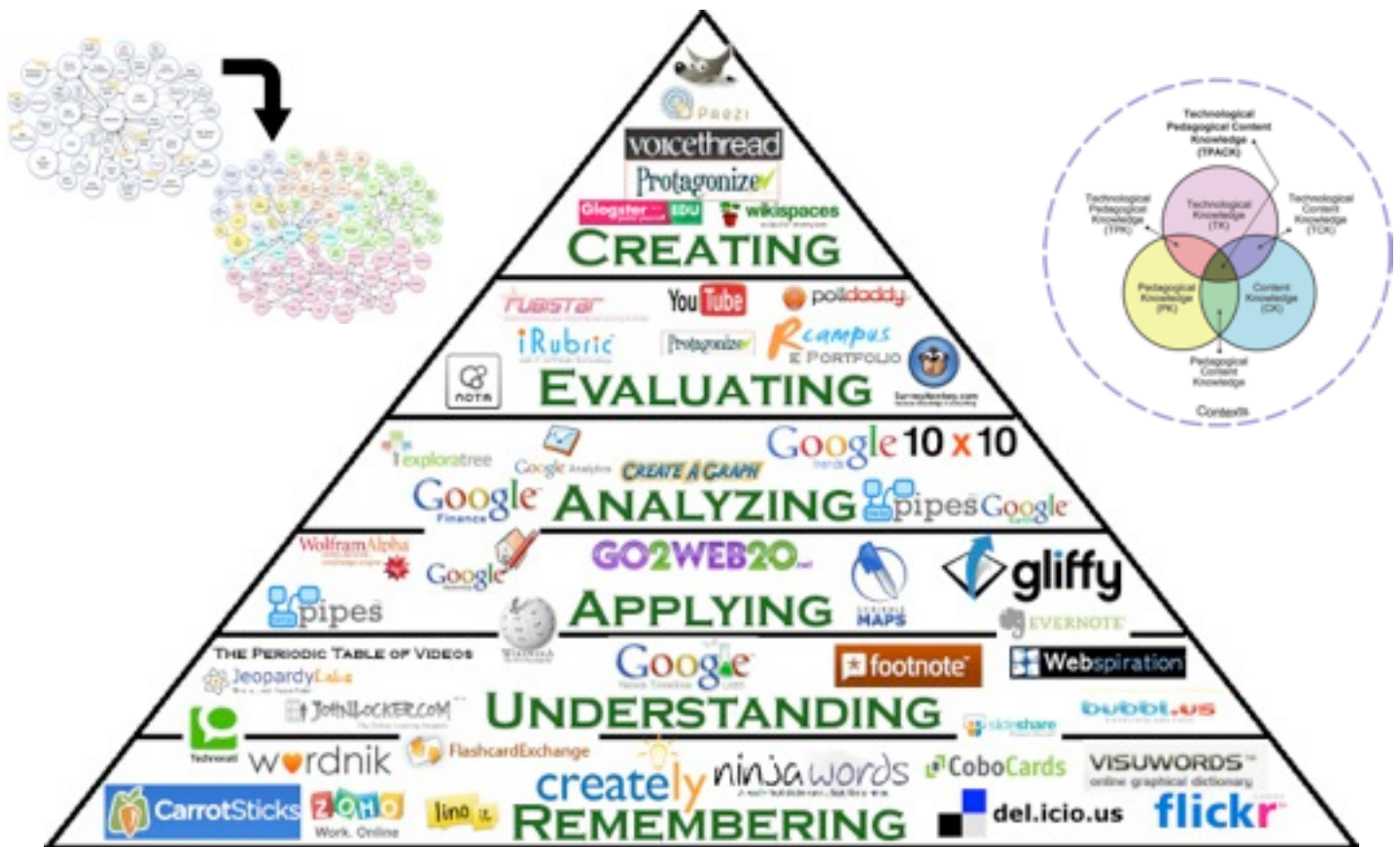

Dag boek

Nieuwe Sociale Mobile Media in de klas

Robert de Vaan 2012
Fontys Hogeschool voor de Kunsten
Academie voor Beeldende Vorming Tilburg

“What knowledge tears apart, networks make whole”

Dag boek
Nieuwe Sociale Mobiele
Media in de klas

Robert de Vaan
FHK|ABV DT4

"I store my knowledge in my friends"

Voorzijde:

Afbeeldingen: De piramide van Bloom 2.0, met software en internet toepassingen. Klik [hier](#) voor het kiezen van de links in de grafiek. Grafiek ontworpen door Samantha Penney. TPACK model, Star Trek, Facebook AKV|St.Joost, Facebook FHK|ABV. Uitspraken: Siemens, G. (2005). *Connectivism, A Learning Theory for the Digital Age*. Elearnspace en Stephenson, K. *What knowledge tears apart, networks make whole*

HSTKN:

0.0	Intro	
0.1	Kennis overdracht voor online generatie	blz 3
0.2	Docent 2.0	blz 4
1.0	TPACK: PK/CK/TK	
1.1	PK Samen leren in een netwerk	blz 5
1.2	CK Democratisering van informatie	blz 8
1.3	TK Web 1.0, 2.0, 3.0	blz 10
2.0	TPACK: TPK/TCK/PCK	
2.1	TPK Sociale media als werkvorm	blz 12
2.2	TCK Sociale media in de klas	blz 14
2.3	PCK De kunst van het netwerkleren	blz 18
3.0	TPACK: 21e eeuwse vaardigheden	
3.1	Resultaten vragenlijst	blz 20
3.2	Conclusies uit de vragenlijst	blz 26
3.3	Conclusies algemeen	blz 27
3.4	Aanbevelingen	blz 28
3.5	Praktische tips	blz 28
4.0	Bronnen	
4.1	Boek	blz 29
4.2	Pdf	blz 29
4.3	Net	blz 30
4.4	Video	blz 31
4.5	Les	blz 31
4.5	Afbeeldingen	blz 32
5.0	Bijlagen	
5.1	Video en Keynote	blz 32
5.2	Leertheorieën	blz 32
5.3	Positief sociaal media protocol	blz 32
6.0	Achterkant	

0.1 Kennis overdracht voor online generatie

Hoe breng ik kennis het best over op een generatie die altijd online is?
Kan Sociale media een toegevoegde waarde zijn voor kennisoverdracht?

Ah, fijn verplicht facebooken was een regelmatige reactie vanuit de klas bij de aanvang van mijn lessen. Normaal gebeurt dat meer stiekem begrijp ik toch als ik meelee. De docent kunstgeschiedenis doet zijn best, maar weet de Facebookende studenten niet te boeien. Een afwezigheid melding: ik ben ziek staat er in de chat. Studenten helpen elkaar onderling, nog voor je zelf hebt kunnen reageren is het probleem al opgelost.

Zelf ben ik vorig jaar begonnen met Facebook, voor mijn stage 3. Media Vormgeving en de sporen op die je achterlaat op internet was het thema en ik vond dat ik moest weten waar ik het over had.

De leerlingen hadden niet zoveel met sporen: ingevulde enquêtes lagen op tafel voor iedereen ter inzage, privacy was niet echt hun ding, zo leek het.

Dit onderzoek, met [hyperlinks](#), behandelt de (on)mogelijkheden van het gebruik van Sociale media als didactische werkvorm. Wat kan het bijdragen aan het leren en hoe kun je het inzetten? Over regels, privacy en commerciële belangen. En hoe zit het met digitale competenties?

Het onderzoek vind plaats op een kunstacademie. Beeldende vorming zorgt voor tegenwicht aan de cognitieve, prestatiegerichte en korte termijn denkende maatschappij. Samen met filosofie en wetenschap vormt kunst de bron van alle oplossingen voor de problemen¹. De kracht van ontwikkeling van alle levende organismen zit in het vermogen problemen te creëren en deze op te lossen. Een beeldend proces ontstaat van binnen uit en daardoor stelt de student zich kwetsbaar op. Welbevinden is erg belangrijk om speelruimte te creëren om te experimenteren met de verbeelding van gevoelens en gedachten. Opbouwende kritiek moet zorgdragen voor de mogelijkheid om ook mindere werken te kunnen maken, het waarborgt veiligheid en biedt openingen om te discussiëren.

De doelgroep is het propedeutisch jaar. Dit zijn groepen die bestaan uit studenten met een verscheidenheid aan achtergronden, kennis en vaardigheden.

Daar waar studenten en docenten vernoemd worden kunnen ook leerlingen en leraren bedoeld worden. Studeren is leren en huiswerk kan schoolwerk zijn, zoals we zullen zien.

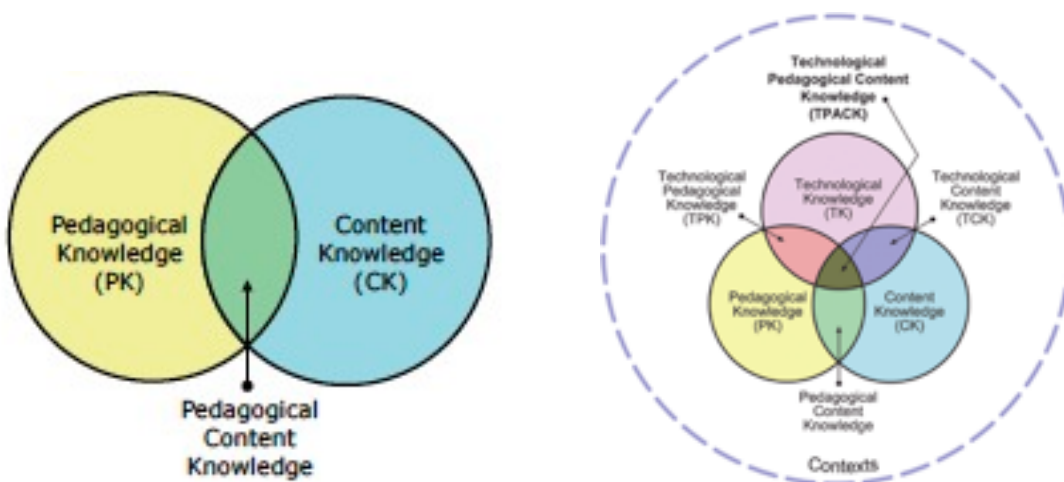
Voor aanvang van dit schrijven heb ik een onderzoek gedaan tijdens mijn stage 4. Van de 8 groepen studenten propedeuse die de cursus [Audiovisuele workflow](#) volgden heeft de helft les gehad met Facebook ondersteuning. Vragenlijsten en doorvragen bij een selecte groep op Facebook zijn gebruikt voor en tijdens dit onderzoek².

¹ Vrij naar Giles Deleuze (filosoof)

² Zie Hst. 3.1

0.2 Docent 2.0

“Docentschap van nu gaat over het implementeren van vakinhoud³, didactiek⁴ en informatie technologie⁵. Dit onderzoek werd gedaan vanuit het **TPACK** model binnen de context van beeldende kunst en vormgeving. Het model bouwt voort op het PCK model van Schulman dat nog zonder de component technologie bestond. Het TPACK-model wordt gebruikt als theoretisch model om de kennisbasis van docenten te beschrijven. Het is niet voldoende dat leraren beschikken over kennis van vakinhoud, didactiek en informatie technologie afzonderlijk, maar dat ze die kennis weten te integreren – dus dat ze begrijpen hoe de drie kennisdomeinen met elkaar samenhangen en daar zinvolle lessen op kunnen baseren. TPACK houdt in dat leraren weten waardoor bepaalde leerinhouden moeilijk of makkelijk te leren zijn en hoe IT toepassingen de leerlingen kunnen helpen om problemen tijdens het leerproces te overwinnen. Succesvol lesgeven met behulp van IT betekent dat de docent continu een balans zoekt tussen de kennisdomeinen van het TPACK-model.⁶”

Afbeelding *Het PCK-model van Schulman en het TPACK model*

De kerncompetenties van een docent zijn volgens het TPACK model / Beleid voor Blended Learning:

Pedagogical Knowledge, PK:

Pedagogische en Didactische kennis van een docent (vind hier online/offline plaats)

Content Knowledge, CK:

Vakinhoudelijke kennis van een docent (in dit onderzoek is de inhoud lesgeven)

Technological Knowledge, TK:

Technologische kennis van een docent (in dit onderzoek IT)

³ Vakinhoud refereert in dit onderzoek naar die van het docentschap

⁴ Pedagogical staat in het engels voor zowel pedagogiek als didactiek

⁵ ICT (Informatie Communicatie Technologie) en IT (Informatie Technologie) zijn nu vrijwel synoniem

⁶ Stuk Docent 2.0 is geheel vrij naar *TPACK, Nr. 26 uit de onderzoeksreeks van Kennisnet*

1.1 PK Samen leren in een netwerk

Doel: Ontwikkeling van het zelf en socialisatie

Inhoud: Toepasbare kennis en vaardigheden met het doel vooruit te gaan

Methode: Student is zelfstandig en verantwoordelijk voor zijn eigen leerproces

Beoordeling: Processen evalueren en reflectie van gemaakte stappen

Relatie leerlingen-docenten: Op gelijke hoogte en met respect

De basis van mijn onderwijsvisie, zoals hierboven omschreven, komt voort uit mijn ervaringen met werken en leren op een kunstacademie en bestaat uit onderdelen van de wetenschapsvisie, leerling gerichte visie en maatschappijkritische visie. Een combinatie van verschillende uitgangspunten, rekening houdend met de verschillende leerstijlen van studenten waarvan de belevingswereld sterk veranderd is in het digitale tijdperk. Ik sta het vormingsconcept voor waarin kennis de effectieve bewustwording van het handelen is. Basiskennis en vaardigheden worden wel aangereikt en getoetst maar het doel is de studenten aan te zetten tot ontwikkelen. Na de les en na de opleiding is het belangrijk dat de student heeft geleerd te leren.

We leiden mensen op voor een maatschappij die nog niet bestaat en willen bruikbare bagage meegeven voor doelen waar we nog niet altijd vat op hebben. Het is daarom van belang dat mensen worden zoals ze zijn en niet zoals wij willen dat ze zijn. Persoonlijke ontwikkeling is optimaal wanneer studenten zichzelf kunnen zijn en zich prettig voelen (welbevinden). De docent moet dan ook "tussen" de studenten kunnen staan en aansluiting vinden bij de belevingswereld van studenten. In deze omstandigheden kan gewerkt worden aan een belangrijke taak van het onderwijs: het inspireren en motiveren om te leren opdat de student plezier krijgt in het leren en leert te leren. Wanneer intrinsieke nieuwsgierigheid wordt opgewekt sluit het onderwijs niet alleen aan op bestaande kennis maar daagt het uit om er meer van te willen weten⁷. De student is belangrijker dan alleen zijn resultaten⁸.

Samenwerkend en individueel kennis en vaardigheden overdragen opdat iedere student vanuit een basisniveau aan de slag kan gaan met opdrachten die ruimte bieden aan ervaringsleren⁹. Het kritisch bekijken waar de informatie gehaald kan worden en het klassikaal bespreken van mogelijkheden en onmogelijkheden van een bepaald onderwerp. Dit kan worden getoetst om te kijken of het niveau gehaald wordt.

De leerstof moet actueel gehouden worden waarbij men zich moet realiseren dat deze dynamisch blijft en de wetenschap zelf wordt beoordeeld op maatschappelijke merites¹⁰. Alleen de verandering houdt stand. Het is belangrijk dat de student zich hiervan bewust is en heeft geleerd met veranderingen op verschillende vlakken om te gaan.

Veel van onze beklijvende kennis wordt opgedaan door te doen. In praktische opdrachten gaan studenten zelfstandig op zoek naar oplossingen. Het biedt ruimte voor verdieping waarbij de docent als begeleider optreedt. In het sociaal constructivisme¹¹ wordt geleerd door te doen waarbij de verantwoording voor het leren meer bij de student ligt.

⁷ Lev Vygotski (ontwikkelingspsycholoog)

⁸ Hoewel de samenleving daar in eerste instantie op afrekent

⁹ David Kolb (Leerpsycholoog)

¹⁰ Maatschappijkritische visie

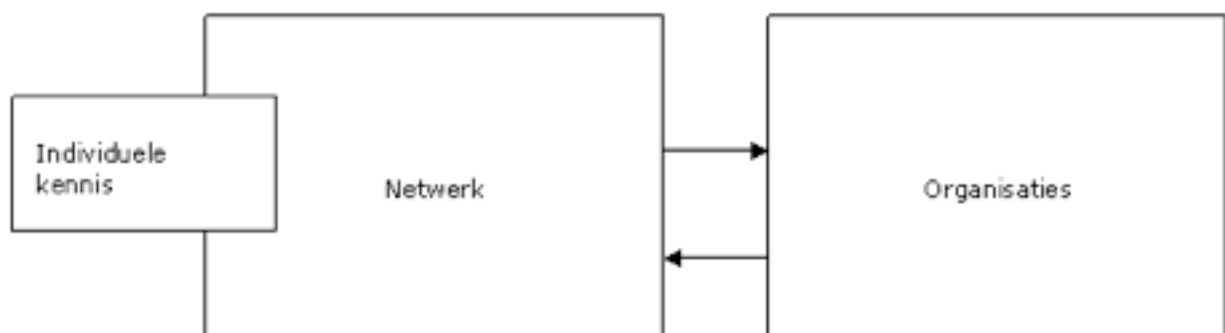
¹¹ Lev Vygotski en Jean Piaget (beiden ontwikkelingspsycholoog)

Een bijkomend voordeel van deze grotere mate van zelfstandigheid is differentiatie: de docent heeft meer ruimte om aan studenten die de theoretische basis nog niet voldoende beheersen in een kleinere groep extra ondersteuning te bieden.

In de moderne communicatie spelen beeldschermen, games en internet een grote rol. Het heeft geen zin om vanuit het oude leren les te geven aan generaties die dat station zin gepasseerd. En door dwarsverbanden te leggen in kennisdomeinen door netwerken ontstaat er een vrije vorm van onderwijs, die verzuiling van witte en zwarte, katholieke en moslim scholen tegengaat. De maatschappij zijn we samen en om kansen in een complexer wordende samenleving te creëren moet de voorbereiding hierop openbaar zijn. Omgevingsgericht samen meedoen met projecten in de buurt om zo een culturele matrix te ontwikkelen; een selectie van onderdelen die belangrijk zijn en betekenis hebben en samen op basis van verschillende invalshoeken een waardevol pakket vormen.

Het theoretisch kader dat hierbij aansluit en vertrekt vanuit het Sociaal Constructivisme¹² is het Connectivisme. De theorie werd in 2004 geïntroduceerd door [George Siemens](#) in het artikel "Connectivism, A Learning Theory for the Digital Age", waarin hij stelt dat de oude leertheorieën, zoals het Behaviorisme en het Cognitivisme, geen rekening houden met de huidige kennismaatschappij en technologie. In de afgelopen twintig jaar heeft de technologie ons leven en leren gereorganiseerd. De Connectivistische theorie beschrijft het digitale technologische tijdperk waarin mensen in netwerken leren. Kennis en informatie zijn gemakkelijk bereikbaar en daardoor sneller aan verandering onderhevig zijn. Studenten hebben beschikking over verschillende hardware om te leren en te delen. Zo zijn smart phones een extensie van onze zintuigen en hersenen geworden. De kinderen die nu opgroeien zijn altijd online.

Siemens stelt dat leren hierdoor verandert en steeds informeler wordt, we leren continu en levenslang, waarbij technologie verschillende functies overneemt. We leren niet meer als individuen maar als organisaties¹³. Weten waar je bepaalde kennis kunt halen door bijvoorbeeld een goede zoekopdracht wordt steeds belangrijker. Het leren is het verbinden van bepaalde kenniselementen. Deze connecties zijn belangrijker dan de status van de kennis van een persoon. Individuele kennis wordt verspreid via een netwerk door de organisatie en weer terug, om ervan te leren.

Afbeelding *Kenniscyclus van het Connectivisme*

¹² Zie ook bijlage 5.1

¹³ Vrij naar RdMC (Ruud de Moor Centrum) *Wiki Professionaliseren via leren op de werkplek*

Het Connectivisme gaat ervan uit dat beslissingen genomen worden op basis van snel veranderende inzichten. Chaos, netwerken, complexiteit en zelforganisatie spelen hierbij een grote rol.

In chaos leren we betekenis te herkennen. Netwerken zijn verbindingen tussen elementen. De verbindingen zijn bruggen tussen informatie die je kan oversteken om nieuwe kennis op te doen. Zelforganisatie is het spontaan vormen van goed georganiseerde structuren, patronen of gedragingen.

Om te leren leg je verbindingen tussen kenniselementen waardoor je bruikbare patronen creëert en betekenisvolle informatie deelt.

Deze verbindingen zijn belangrijker dan de status van de kennis van een individu. Kennis wordt verspreid door een individu in verschillende netwerken en vloeit door een organisatie om uiteindelijk weer terug te keren bij het individu, die ervan leert. "I store my knowledge in my friends"¹⁴. Communicatie is hierbij van groot belang in dit leerproces, door communicatie krijgt de informatie betekenis, je begrijpt wat de informatie eigenlijk inhoudt, wat er mee wordt bedoeld en hoe het je het in de praktijk kan gebruiken. Op deze manier heeft de informatie betekenis gekregen en is het kennis geworden. In de constructieve visie wordt leren gedefinieerd als het zoeken naar de betekenis. Kennis is de communicatie over deze betekenis. In deze communicatie ontstaan de inzichten die weer nieuwe vragen oproepen. Door deze processen inzichtelijk te maken kunnen vorderingen worden bijgehouden voor beoordelingsmomenten.

Dat maakt leren als proces ook anders dan het leren volgens een input-output model, waarin een hoeveelheid informatie in iemand wordt gestopt en waarna de output wordt gemeten. Leren is dan een incident met een begin (input) en een meetbaar einde (output). De formele opleidingen volgens het input-output model verdwijnen. Netwerklernen hoeft niet binnen de schoolmuren en tijden plaats te vinden. Het leren verandert in een informeel levenslang proces: volgens mij de belangrijkste leerstof die je een student kan meegeven.

De beschreven pijlers leggen de basis voor de belangrijkste leerdoelen, via inspiratie en motivatie leren te leren: reflectie¹⁵. Onzekerheid is daarbij een belangrijke voedingsbodem. Onwetendheid is moeilijk af te leren: vooringenomenheid is een slechte eigenschap. Het is zeker dat niets zeker is: bewust zijn van onzekerheid is een goede eigenschap. Academisch denken is het leren omgaan met onzekerheid die ontstaat wanneer je buiten je eigen zienswijzen treedt. Ook de docent moet voor hem onbekend gebied durven te betreden om te voorkomen dat hij stilstaat in zijn ontwikkeling en uiteindelijk enkel een lesprogramma "afdraait".

De [verschillen tussen hiërarchisch en netwerk denken](#)¹⁶ zijn groot.

Aanpassingsvermogen wordt belangrijker dan dat je verantwoording kunt afleggen over je werkwijze. Het controleren van aanwezigheid maakt plaats voor het faciliteren van studenten. In een netwerk hebben studenten meer autonomie dan binnen een hiërarchie waardoor het leren minder voorspelbaar wordt. Het is vooraf onduidelijk welke kennis je nodig hebt om goede resultaten te boeken. 'Kennis opslaan' wordt dan ook minder relevant. Conversaties helpen om het leren expliciet te maken. Leervragen ontstaan continu en permanent waardoor leerprogramma's niet vooraf worden ontworpen maar zich gaandeweg ontwikkelen. Om complexe vraagstukken op te lossen heb je veel bronnen en connecties nodig. Netwerken hebben ten opzichte van hiërarchieën een overvloed aan bronnen en verbindingen en zijn veerkrachtig.

¹⁴ George Siemens, *Connectivism, A Learning Theory for the Digital Age*

¹⁵ Volgens David Kolb en Isaak Newton, *aantekeningen van de lessen Beroepsvoorbereiding*

¹⁶ Harold Jarche beschrijft de verschillen op zijn *Blogspot*

Individuele worden in een netwerk gewaardeerd op basis van hun bijdragen niet op basis van cv's dat de maatstaf voor een hiërarchie is. Diversiteit en divergentie zijn noodzakelijk voor een effectief netwerk. Verschillende en veranderende opvattingen kunnen een tunnelvisie voorkomen.

1.2 CK Democratisering van informatie

Het belangrijkste van het docentenvak is inspireren en studenten te leren hoe ze kunnen blijven leren, een blijvende verwondering en verbazing activeren is het hogere doel¹⁷.

Een goede docent brengt een intrinsiek proces op gang, van buitenaf opgelegde kennis is veel minder betekenisvol, dat begint bij leerplezier. "[Emoties zijn de brandstof van het Leren](#)"¹⁸. Jezelf blijven ontwikkelen is het belangrijkste doel van het leven. Om jezelf te kunnen inspireren is het belangrijk te leren om eigen ideeën, ervaringen en gevoelens te verbeelden, die van anderen te kunnen begrijpen en hierover te kunnen communiceren¹⁹. Reflecteren is belangrijker dan het leren zelf en moet ervoor zorgdragen dat de ontwikkeling doorgaat.

Het leren leren is een vorm van hogere autodidactiek²⁰. Het bestaat uit competenties als het kunnen reflecteren op je eigen leerproces en op je eigen voorkeuren of leerstijlen. Maar ook het individuele leren plaatsen in een sociale context, het kiezen van passende, eigentijdse bronnen en leermiddelen (zoals Sociale media en games) en het plaatsen van het eigen leren in een langetermijnvisie op je persoonlijke ontwikkeling behoren hiertoe. Concreet kun je bijvoorbeeld feedback krijgen, kennis delen en vragen stellen via Sociale media. Sociale media kan voor de huidige generatie een hogere autodidactiek genereren onafhankelijk van onderwijs instituten.

De docent krijgt een meer coachende en minder sturende rol in het onderwijs. Op de [introductiepagina](#) over leren samenwerken van de Fontys lerarenopleiding Sittard is te vinden dat het betrekken van studenten bij de les een positieve invloed heeft op het leerproces. Via een breed scala aan activiteiten, waaronder (gestructureerde vormen van) samenwerkend leren²¹ worden de studenten beter voorbereid op het functioneren binnen de maatschappij.

In deze vorm wordt de ondergrond belangrijker. Het Bauhaus principe gaat ervan uit dat het leren begint na het begrijpen van basiskennis en vaardigheden, voordat de student zelf problemen gaat oplossen om iets nieuws te kunnen scheppen. Een nieuwe basis kan worden gevormd door met traditioneel leren te beginnen dat aansluit op bestaande kennis en verbanden legt met netwerkleren. Kennis en vaardigheden van de verschillende ambachten zijn belangrijk om meerdere keuzes te kunnen bieden in technieken en materialen. De basis kennis wordt opgedaan door overdracht. Daarna volgt het samen leren en experiment ter zelfontplooiing.

Het netwerkleren is een onderdeel van de Connectivistische theorie. Inzichten veranderen snel, ingegeven door chaos, complexiteit, zelforganisatie en samenleren. Kritisch kijken naar jezelf, je netwerk en naar de wereld om ons heen is daardoor erg belangrijk. De informatie uit de samenleving beweegt zich sneller in een wereld die

¹⁷ George Steiner (cultuurfilosoof) uit de aantekeningen van *de lessen Beroepsvoorbereiding*

¹⁸ Monique Boekaerts (hoogleraar onderwijsstudies) (2004) op *onderwijsvanmorgen*

¹⁹ Vrij naar kerndoelen van SLO, nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling

²⁰ Erno Mijland (kennisondernemer) (2011) *Column hogere autodidactiek*

²¹ Sebo Ebbens en Simon Ettekoven (1997) *Effectief leren*

kleiner wordt. Maatschappijkritisch kunnen kijken naar de bronnen is daardoor een belangrijkere basisvaardigheid geworden.

Informatie is immers macht, maar persoonlijke informatie is daarnaast ook nog een kostbaar goed voor commerciële doeleinden. Ook de macht van de media zelf en de gekleurde nieuwsvoorziening zijn tekenen van een controle maatschappij zoals in 1984²².

Informatie is ook niet altijd wat het lijkt te zijn, zoals oud-AKV|St.Joost student [Floris Kaayk](#) onlangs weer bewees. Als [Jarno Smeets](#) deed hij een groot deel van de wereld geloven dat hij kon vliegen. Het is belangrijk om kritisch te kijken om weerbaarder te worden. [Marc Prensky](#) is bedenker van de Digital Natives & Immigrants theorie waarin hij stelt dat Digital Natives (iedereen na 1985 geboren) het vanzelfsprekend vinden dat internet communicatie altijd beschikbaar is, maar vaak niet bewust zijn van hun handelen en de waarde van de aangeboden informatie. Docenten (vaak van voor 1985 en dus Digital Immigrants) kunnen het kritisch kijken naar wat je waarop plaatst en welke keuzes je maakt in de informatiestromen overbrengen. De jaartallen zijn niet alleszeggend, maar vaststaat dat bepaalde kritische denkers uit het verleden actueel blijven.

Zoals het Situationisme, en daarmee Visuelle Kommunikation, dat juist gebaseerd is op een maatschappijkritische en weerbare houding. De Situationist International (SI) werd opgericht in 1957 door radicale jonge academici bestaande uit linkse politici, anarchisten en surrealist²³. Om te voorkomen dat we geleefd worden door de kapitalistische maatschappij, die voor de Situationisten gelijk stond aan het Fascisme, moeten we een eigen draai geven aan de spontaan beleefde momenten. Persoonlijke beslissingen moeten gebaseerd zijn op situaties en niet op de starre maatschappij. Het kapitalisme is een systeem bedacht door de rijken om rijkdom en daarmee macht te verwerven en de armen te onderdrukken door ze arm te laten. De rijken lenen vervolgens geld aan de armen die steeds afhankelijker worden. In deze markt fundamentalistische dictatuur hebben we ons authentieke leven verruild voor een leven geregeerd door illusies. Ieder creatief idee wordt gerecupereerd, van zijn betekenis beroofd en vervolgens door de [spektakelmaatschappij](#) terug verkocht. Theodor Adorno stelt dat een democratie een maatschappij voorstaat waarin het niet identieke wordt onderdrukt en cultuur een instrument is van de machthebbers om het volk te onderdrukken. In een democratie is er aandacht voor ideeën van beide zijden, waarbij de ideeën van de rijken het best vertegenwoordigd worden doordat de media afhankelijk is van geld afkomstig uit het bedrijfsleven. Politieke kleur wordt daarnaast bekend omdat media met staatssteun afhankelijk is van politieke beslissingen over het bestaansrecht ervan. In een democratie is er sprake van repressieve tolerantie. Door onlustgevoelens van de subculturen te kanaliseren kan het verzet bestreden worden van binnenuit. Met de tolerantie van een democratie ontnem je de kracht van een revolutie²⁴. Door de massamedia te doorgronden achterhalen we de werkelijke doelen van het kapitalisme.

Theodor Adorno was Situationist, Neomarxist en lid van de Frankfurter Schule²⁵. Hij zocht naar een antwoord op de vraag hoe het mogelijk is dat de idealen van de verlichting waren omgeslagen in verzwaring. Hij vergeleek de theorieën van Lucas met de complexiteit van het moderne. Kunst heeft een dubbel karakter, het is sociaal en autonoom. De taak van kunst is chaos in de orde te brengen en de taak van

²² George Orwell (1948), *1984 (verfilmd in 1984)*

²³ Uit de aantekeningen van de lessen Kunsttheorie

²⁴ Robert de Vaan (2011) *Toonzetters (referaat Kunsttheorie)*

²⁵ Kritische sociologie, uit de jaren 70

kunstacademies is dat te stimuleren.

Kunst is pas sinds de Romantiek autonoom, daarvoor werd de inhoud bepaald door de opdrachtgevers en de regels van het schildergilden. Kunstenaars dienen zich constant bezig te houden met nieuwe techniek, de worsteling en het opzoeken van grenzen aan technieken is een specifieke eigenschap van kunst.

Daartegenover staat de cultuurindustrie die erop gericht is om iedereen in gelid te houden en voor de gek te houden. Het lijkt alsof er veel variatie is maar het zijn slechts variaties op hetzelfde thema.

1.3 TK Web 1.0, 2.0 en 3.0

"Van een ongestructureerde content pool naar een gestructureerde en met elkaar verbonden informatie cloud²⁶, volledig met elkaar verbonden door semantische classificatie en samenwerking"²⁷.

"Lev Manovich beschreef [vijf principes](#) waarin de nieuwe media van de oude is te onderscheiden:

#De numerieke representatie:

de media worden programmeerbaar.

#De modulariteit:

elk element maakt deel uit van een groter geheel, maar behoudt binnen dit geheel zijn eigen identiteit, elk element kan apart behandeld worden.

#Automatisering:

door middel van de 2 vorige eigenschappen kan een deel van het proces geautomatiseerd worden, waardoor de creatie gedeeltelijk een proces wordt van selectie.

#Variabiliteit:

de niet-eindige natuur van nieuwe media objecten, er is een oneindige mogelijkheid tot variatie door verschillende combinaties met dezelfde elementen uit de mediadatabase.

#De culturele transcoding:

de culturele laag (narrativiteit en representatie) en de computerlaag (de codering in files, de vormen van compressie) beïnvloeden en veranderen elkaar."²⁸

In de eerste plaats is media het meervoud van medium dat voor communicatiemiddel staat en informatie in een bepaalde vorm overdraagt (informatiedrager). Het begrip nieuwe media werkt eigenlijk alleen maar verwarrend. Stenen cirkels en Fresco's waren ook ooit nieuwe media (steen is de degelijkste informatiedrager). De verlichte manuscripten zijn misschien nog steeds de mooiste. Sinds de 17e eeuw bestaan er met het verschijnen van dag en weekbladen mogelijkheden om sneller grotere groepen tegelijkertijd aan te spreken. Hier ontstaat de statische massamedia die met de reproduceerbaarheid van geluid, fotografie, telefonie en film die wat later via radio en tv verspreid kon worden.

De term nieuwe media werd eind jaren 50 geïntroduceerd door ARPA (Advanced Research Projects Agency) in America. Na de lancering van de eerste Spoetnik bleek dat de Russen verder waren met hun ruimte technologie dan tot dan was aangenomen. De Koude Oorlog was de reden om in allerijl initiatieven te nemen om

²⁶ Via het internet beschikbaar stellen van hardware, software en gegevens

²⁷ Citaat: Raymond Franz, *TrendLight*, instituut voor onderzoek naar mediareputatie

²⁸ Citaat: Frankwatching, <http://www.frankwatching.com/archive/2006/10/14/het-medialandschap-deel-1/> als ook Daphne Dijkman, <http://www.daphnedijkerman.nl/?p=19>

de aanwezige en toekomstige kennis sneller te kunnen delen. Een van de projecten was het koppelen van verschillende computersystemen van universitaire instellingen. In 1969 werden de eerste 4 computers met elkaar verbonden (de eerste 2 stonden in Californië (UCLA) en Palo Alto (Stanford)).

Een paar jaar later werd de eerste mail verzonden, met @ teken. Een grote doorbraak volgt in 1974, wanneer met TCP/IP een universeel protocol ontstaat waarmee verschillende netwerken met elkaar konden communiceren, zoals Usenet. TCP/IP is nog steeds de standaard. Tien jaar later bracht DNS (Domain Name Service) verlichting met betrekking tot de host namen. Web adressen waren niet alleen met een reeks nummers te bereiken maar ook met een naam. In 1986 is er de eerste internetaansluiting in Nederland.

De jaren 90 zijn in retrospectief de jaren van Web 1.0. Er is nog steeds duidelijk sprake van zenders en ontvangers op het www. Via de telefoonlijn vinden we op het www de eerste zoekmachines en portals, online radio via Real en muziek ingepakt als MP3. En net als we kunnen internet bankieren vindt een hausse plaats op de aandelenmarkt: de internet zeepbel spat uiteen.

Met de komst van Wikipedia²⁹, weblogs en Sociale media rond de millennium wisseling veranderde het karakter van internet. Vanaf web 2.0 kunnen er profielen worden aangemaakt. Er is een actieve manier van communiceren mogelijk waarin iedereen zender of ontvanger kan zijn, en de mogelijkheid heeft om te bepalen wie de ontvangers zijn en wie geen toegang tot de content heeft. Groepen organiseren met Sociale media hun eigen stukje internet.

Sites zijn individualistischer en interactiever, doordat gegevens van bezoekers niet alleen worden opgeslagen maar ook meteen worden ingezet in de keuze van advertenties. Massamedia werd burgerjournalistiek via YouTube³⁰ dat in 2005 ontstond. Daarna zijn er doorbraken voor mobiele en sociale netwerken.

Facebook is het meest succesvolle sociale netwerk en dankt een groot deel van zijn succes aan de smart phone³¹. De virtuele gemeenschap werd opgericht in 2004 en de Nederlandstalige versie verscheen in 2008. Oprichter Mark Zuckerberg uit Palo Alto was student psychologie/ict (en had dezelfde professor als Bill Gates op Harvard). Hij begon aldaar een veredeld smoelenboek waarop studenten foto's en berichten met elkaar konden delen in een gesloten netwerk.

Inmiddels zijn er 900 miljoen bezoekers die gemiddeld dagelijks een half uur aan Facebook spenderen. Dat maakt het de beste marketingtool voor ondernemers op dit moment. Onderzoeken kunnen worden gedaan tot op persoonlijk niveau. De reclame popt in kleine venstertjes op en is via software volledig afgestemd op de gebruiker. Daarnaast heeft zo'n beetje elk bedrijf een pagina en eenmaal op de like knop gedrukt dringt het bedrijf je vriendenkring binnen zoals dat voorheen bij mond op mond reclame ging, alleen nu op een werelds niveau. Dit is de ultieme vorm van commercieel connectivisme: leer en koop wat vrienden doen. Wapens horen ook daarbij: Sociale media speelden als communicatiemiddel een grote rol³² in revoluties.

De toekomst van IT gaat met web 3.0 verder. Positief benaderd zal internet intelligenter, opener en persoonlijker zijn.

²⁹ Wikipedia betekent interactieve encyclopedie en staat voor deelnemen, delen en standaardiseren

³⁰ Van Google

³¹ Facebook app, altijd mobiel verbonden met je netwerk

³² Voor de opstandelingen en daardoor ook voor het bewind

"[NarrowMedia](#) is informatieve, amusement of educatieve content die meerdere convergerende mediale uitingen kan inhouden. Het wordt geproduceerd volgens format en voor een specifieke doelgroep, die deze uiting op een lokatie-, tijds- en handelingsgebonden moment ontvangt"³³

Alle kennis bevindt zich in de cloud waar deze altijd bereikbaar is. Overheden zullen transparanter werken en bedrijven verdienen geen geld meer met patenten maar met slim verkeer zoals bij [Pinterest](#)³⁴.

2.1 TPK Sociale media als werkvorm

Exameneisen kunnen in de toekomst zo beschreven staan: "Leerling kan een online krantenartikel in een vreemde taal lezen, hierop reageren via een e-mail of forumbericht; daarbij via hashtags een discussie starten op Twitter en parallel daaraan op z'n Facebookaccount een separate discussie starten in de doeltaal"³⁵.

"Technologie is goedkoper, robuuster, gebruikersvriendelijker en alomtegenwoordig geworden. Iedereen heeft binnen enkele jaren alle informatie van de wereld permanent ter beschikking, multimediaal, locatie- en persoonspecifiek". Daar komt bij dat lerenden ook zelf informatie kunnen leveren, labelen, selecteren en aanpassen. De drie belangrijkste gevolgen voor het onderwijs zijn volgens hem:

#Lerenden hebben zelf meer vrijheid om vanuit hun nieuwsgierigheid te leren wat, waar en wanneer zij willen. Het vergroten van keuzevrijheid zal volgens hem standaardisatie van het onderwijs onherroepelijk doen afnemen.

#Technologie maakt samenwerking tussen lerenden mogelijk, waarbij de traditionele grenzen van het onderwijs minder betekenis zullen krijgen.

#Dankzij IT kan het onderwijs veel beter rekening houden met diverse leerbehoeften en leervoorkeuren. Er wordt niet meer volgens een methode geleerd waardoor studenten zich eerder competent voelen. Dat bevordert weer de motivatie om te leren³⁶."

"Dagelijks ontmoeten we honderden vrienden online waarmee we elk detail kunnen delen. Wetenschappers dachten lange tijd dat er door het gebruik van Sociale media minder tijd over was voor echte vrienden. Nu blijkt echter dat de doorgewinterde Sociale media gebruiker en de geheelonthouders in het echte leven gemiddeld vijf goede vrienden te hebben. Onderzoek door Michigan State University onder studenten met gemiddeld 175 Facebook-vrienden laat zien dat de meeste online tijd juist wordt gependend aan het onderhouden van de vriendschap met die vijf echt goede vrienden. "Sociale media leidt er juist toe dat mensen elkaar ook opzoeken in het echte leven. Online en offline vloeien naadloos in elkaar over. Zo hoef je bij een ontmoeting helemaal niet meer te vragen: "Hoe gaat het?" Dat heb je allemaal al gelezen op Twitter."³⁷ Daar komt nog bij dat men voorheen al in staat is om er een kennissenkring van 148 personen op na te houden³⁸. Het "getal van Dunbar" wordt met hulp van Sociale media opgerekt: oude vriendschappen, mensen die je hebt ontmoet op een feestje maar ook mensen die verhuisd zijn vinden hun plek in je

³³ [Daphne Dijkerman](#) (schrijver over cross media) (2006) *Explore media*

³⁴ Online prikbord ogenschijnlijk zonder advertenties, maar met suggesties.

³⁵ Citaat van [Marcel Kesselring](#) op [Frankwatching](#), hij inspireert scholen om gebruik te maken van Sociale media, onder andere via www.hutspot.nl

³⁶ Citaat van Rob Martens in [editie van het Tijdschrift OnderwijsInnovatie](#) van Open Universiteit via Wilfred Rubens

³⁷ Mischa Coster (mediapsycholoog)

³⁸ Robin Dunbar (antropoloog) (1993)

sociale netwerk. En hierop word je er voortdurend aan herinnerd dat deze mensen bestaan. Aangenomen wordt dat we Sociale media niet gebruiken om nieuwe mensen te leren kennen, zoals dat op datingsites wel het geval is. Maar het kan natuurlijk wel, Netwerken of nieuwe mensen ontmoeten gaat ineens een stuk soepeler als je elkaar al "kent" via internet'.

Vastleggen en delen is een belangrijk onderdeel, door voortdurend te kijken naar wat interessant is voor je vrienden (en herinneringen op te halen) raak je meer gefocust op je omgeving³⁹. Kijkfiles worden langer vanwege de foto's die gemaakt worden hoorde ik laatst op Studio Brussel. Aandacht is er op het moment van publiceren even niet, maar des te meer erna. Door elkaar constant op de hoogte te houden van kleine momenten ben je voortdurend op de achtergrond aanwezig in elkaars leefwereld⁴⁰. In feite doe je daarmee niets anders dan wanneer je fysiek bij elkaar bent en weet wat je eet en drinkt.

Wanneer je Sociale media inzet voor zelfpromotie zou je dat narcisme kunnen noemen, sommige mensen hebben het gevoel dat ze juist online meer zichzelf zijn. Mensen doen zich vaak net wat beter voor en wanneer je introvert bent kun je online vaak veel minder last van sociale remmingen en verlegenheid hebben⁴¹.

Bovendien zit er volgens Coster een zelfregulerend aspect aan het gebruik van Sociale media: 'Als we onwaarheden gaan vertellen, zullen we snel worden gecorrigeerd, of in ieder geval bevraagd, door degenen die ons echt kennen.' Daarnaast gaat het vergelijk met het offline leven op: ook daar wil je goed voor de dag komen."⁴²

Volgens een [onderzoek](#) met 200 studenten op de Universiteit van Maryland⁴³ zijn Amerikaanse studenten verslaafd aan Sociale media. Als ze meer dan een dag geen Facebook, Twitter of chatprogramma's kunnen gebruiken, beginnen ze afkickverschijnselen te vertonen. Na vierentwintig uur beschreven ze dezelfde gevoelens als afkickende alcohol- of drugsverslaafden: onder meer teruggetrokkenheid, gejaagdheid en nervositeit. Volgens onderzoekscoördinator Susan Moeller hadden de meeste studenten het gevoel dat ze geen contact konden maken met vrienden en familie. De levens van studenten zijn zo verbonden via digitale media, dat stoppen met het gebruik van moderne technologie neerkomt op afstand doen van je sociale leven.

"Dat wordt onderstreept door de ideeën van gedragswetenschapper Robert Cialdini die hij beschreef in [The 6 Principles of Persuasion](#)⁴⁴. De regels zijn geschreven voor het bedrijfsleven maar ook van toepassing op anderen die zich met beïnvloeding bezighouden. Ze kunnen worden gebruikt als leidraad voor beïnvloeding binnen de Sociale media. Daarbij moet worden aangetekend dat de principes ethisch en authentiek moeten worden gebruikt: bij manipulatief gebruik zullen ze niet werken, de achterliggende reden komt namelijk altijd weer terug en zal dan zelfs tegenwerken."

Wederkerigheid: Mensen proberen naar evenredigheid te vergoeden wat ze van een andere hebben gekregen.

Zorg dat je van waarde bent, deel informatie en inzichten via Sociale media. Geef

³⁹ Micha Coster (mediapsycholoog)

⁴⁰ Ambient awareness

⁴¹ Onderzoek door Michigan State University

⁴² Vrij naar en met citaten uit Psychologie Magazine, over de zin en onzin van Sociale media, [hier](#) te vinden

⁴³ Trajectum, Hogeschool Utrecht Geplaatst: 07 mei, 2010, <http://www.sozio.nl/studenten-verslaafd-aan-sociale-media/1023623>

⁴⁴ Robert Cialdini (gedragswetenschapper)

ongevraagd opdat je later eens iets terug kunt vragen, wederkerigheid ontstaat ook bij ongevraagde respons. Geef nuttige informatie waardoor je volgers ook voor jou behulpzaam zullen zijn.

Wederkerigheid blijkt het sterkst te werken bij onvoorwaardelijk geven, wat kan ik voor je doen in plaats van als ik voor jou...

Verbinden en samenhang: Mensen willen in overeenstemming leven met hun woorden, gedrag en daden.

Wanneer de eerste daad openlijk is en veel inspanning heeft gekost werkt dit het sterkst. Het zou immers niet consistent overkomen en zonde van de inspanning zijn als er geen vervolg komt. Gebruik op Twitter de #durftevragen gevolgd door de #durfookmeertevragen hashtag. Probeer je doelgroep iets kleins te laten doen om ze vervolgens iets groters te vragen.

Sociale Bewijskracht: Mensen denken en handelen op basis van wat anderen denken en doen.

Dit principe speelt sterk bij Twitter en LinkedIn. Hoe meer volgers en connecties, hoe sterker de drang van anderen zal zijn om ook te volgen. Dit effect is het grootst wanneer de anderen gelijksoortig zijn en zich kunnen herkennen.

Sympathie: Mensen nemen meer aan van personen die ze kennen en sympathiek vinden. Sympathiek bestaat hier uit fysiek, gelijksoortig en/of associatie.

LinkedIn is gebaseerd op associatie, je connecties maken jou voor een groot deel interessant. Alles draait om het 2e graads netwerk! Het is mede daarom belangrijk dat je informatie en foto's er op de verschillende media aantrekkelijk en verzorgd uitzien. Susan Weinschenk geeft in haar boek [Neuro web design](#)⁴⁵ praktische tips voor ontwerpers.

Herhaaldelijk contact vergroot sympathie en de (kans op) conversie, en dat is een reden om niet alleen te volgen maar ook te communiceren met je volgers en connecties.

Autoriteit: Mensen zijn geneigd te doen wat een autoriteit zegt.

Verdiep je in een aspect van je werkveld en publiceer je verdieping op een blog of via Twitter. Door veel informatie te geven bevorder je de wederkerigheid en wanneer je als expert wordt gezien kun je nog overtuigender communiceren en volgers meekrijgen.

Schaarste: Wat minder van toepassing voor onderwijs maar vooral een commerciële toepassing. Mensen hechten meer waarde aan informatie die moeilijk verkrijgbaar is. Moeilijk te verkrijgen informatie wordt als waardevoller gezien dan wanneer deze publiekelijk toegankelijk is. Als mensen veel moeite moeten doen om iets te verkrijgen neemt Commitment en Consistentie het weer over."⁴⁶

2.2 TCK Sociale media in de klas

[Het onderwijsvizier op Sociale media](#)⁴⁷ heeft de voor het onderwijs geschikte toepassingen verdeeld in vier groepen naar functie:

Communicatiemiddel (zoals Facebook, Twitter en Skype)

Broninformatie (zoals Wikipedia, YouTube en Vimeo)

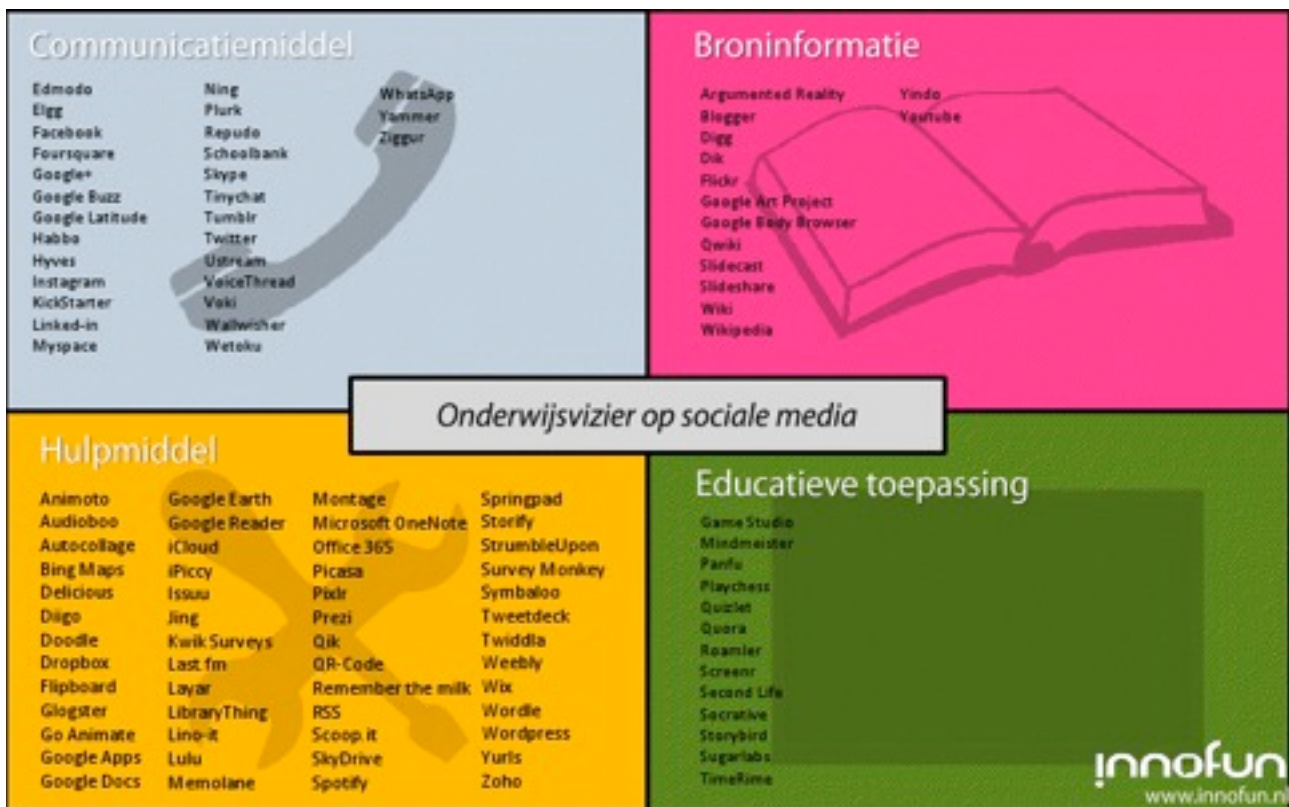
Hulpmiddel (zoals Google Earth, GoogleDocs en Dropbox)

Educatieve toepassing (zoals Mindmeister en Storybird)

⁴⁵ Aartjan van Erkel (internetschrijver)

⁴⁶ Vrij naar Micha Coster (mediapsycholoog)

⁴⁷ [Innofun](#), fundamentele innovatie in onderwijs

Afbeelding Het onderwijsvizier op Sociale media

“Een klaslokaal kan soms een onnatuurlijke leeromgeving zijn. Je zet een groep leerlingen bij elkaar, neemt klassikaal de lesstof door en hoopt dat studenten geconcentreerd naar je luisteren”. Docent Jelmer Evers geeft vrijwel geen klassikale instructies meer, maar YouTube-colleges. Hij heeft de lessen omgedraaid naar een idee van de [Khan Academy](#) en wordt ook regelmatig ingezet door professoren op universiteiten. Bij Flipping the classroom⁴⁸ bekijken studenten thuis in eigen tempo en op eigen tijdstip de colleges (met uitleg van de lesstof) waardoor er in de les tijd vrijkomt voor wat voorheen huiswerk was: het maken van opdrachten. Tijdens de lessen is er meer tijd voor individuele begeleiding en activerende didactiek.

Het is voor de studenten van nu natuurlijk om op deze manier lesstof te leren. Voor de docent is het van belang dat hij het klassikaal lesgeven los durven laten. Dr. Henk Witteman voegt daar nog aan toe dat de betrokkenheid en het enthousiasme van de docent bij het maken van audiovisueel lesmateriaal belangrijk is. De maker moet zich bewust zijn van het feit dat het episodisch⁴⁹ geheugen de beste poort naar interesse is. Het ervaren wordt automatisch verwerkt en hoeft je niet meer via de semantische⁵⁰ weg op te slaan.

Dat leerlingen in een klaslokaal zitten en naar een uitleg luisteren, staat niet synoniem aan dat er geleerd wordt. Tijdens de wekelijkse klassikale les, wanneer de studenten de opdrachten maken, kom je er snel genoeg achter of ze de stof van het digitale college goed beheersen. Jelmer Evers gebruikt Prezi voor presentaties en neemt het college op met Camtasia. Programma's als ink2go en IshowU zijn ook Binnenkort gaat hij HTML5 gebruiken om de lessen interactiever te maken.

⁴⁸ Citaat Jelmer Evers (docent [UniC Utrecht](#))

⁴⁹ Geheugen voor gebeurtenissen

⁵⁰ Geheugen voor betekenissen

Gemonteerde vodcasts zijn opnieuw te gebruiken, een voorbeeld is [hier](#) te vinden. Anderen maken bijvoorbeeld vodcast met ink2go en IshowU⁵¹.

We zijn al gewend aan het onuitputtelijke archief dat internet ons biedt. Door toevoeging van communicatieve functionaliteit is het mogelijk om (samen) te leren in netwerken: kennis kan worden gedeeld en verbonden met terugkoppeling. Gebruikers geven beoordelingen aan informatie, deskundigen kunnen worden benaderd, feedback kan worden gegeven en dat alles op een laagdrempelige manier. Wil het onderwijs studenten blijven voorbereiden op een toekomst dan moet ze anticiperen op deze ontwikkelingen. Maar ook het kritisch leren kijken en omgaan met de nieuwe mogelijkheden.

In de technologische revolutie werden draadloze technieken geïntroduceerd en is de Tricorder uit Star Trek met de Smart Phone een feit. Dit heeft invloed op het leven en (dus ook) op het leren. Ook in het dagelijkse nieuws kan de lens van een mobieltje een revolutie ontketenen.

Onderwijs is nog maar net op weg om te integreren in de digitale wereld. Voor het kunstonderwijs ligt er een kans om hierin het voortouw nemen en deze vorm van mediavormgeving opnemen in haar curriculum. Onderwijsvernieuwing moet tegenwicht bieden aan vervlakking en inzet van Sociale media bij beeldend proces wordt een hierbij must. Huiswerk kan bestaan uit het online volgen van colleges. Het samenwerken aan projecten binnen en buiten schooltijd en schoolmuren via netwerken. Gastdocenten van over de hele wereld geven lessen via Skype. Lessen worden interactief bespeld meerdere zintuigen. Wie de beeldtaal begrijpt en snapt hoe media werken, kan invloedrijke media maken. Beeldende vorming staat voor maken, dat vraagt om beschouwing, dat vraagt om reflectie en heet ontwikkeling. (Nu die Talent.app nog ontwikkelen;).

Sociale media kan bijdragen aan differentiatie in het onderwijs. Wanneer alle leerlingen met hashtags⁵² en social bookmarking⁵³ gaan werken kan iedere klasgenoot snel informatie vinden. Leerlingen met autisme of dyslexie kunnen zo gemakkelijker bij de les blijven omdat gemiste informatie via hashtags snel is teruggevonden en door te nemen, vanwege het kleine aantal karakters op Twitter. Wanneer medestudenten de kern van een les in een aantal karakters op Twitter plaatsen. Passend onderwijs kan ook bestaan uit het verzamelen en delen van informatie, bijvoorbeeld met www.delicious.com waar een ander deel individuele begeleiding krijgt. Diversiteit ontstaat omdat iedereen ongeveer hetzelfde leert maar er anders mee omgaat.

Studenten van nu leven naast het realistische ook een tweede virtuele leven. Ze zijn (bijna) allen makers (mediaproductanten), volgers (Facebook vrienden) en recensent (like!). Iedereen heeft altijd met zijn mobiel een fototoestel en videocamera in de aanslag. Daarom is verstilling een goed uitgangspunt voor het begin of einde van een les. Ruimte voor verdieping is best lastig als de student van nu liever snel oppervlakkig aftast op naar het volgende doel. Studeren is vooral stil staan, verdiepen, inzoomen of gewoon: steek je licht op⁵⁴!

⁵¹ Vrij naar <http://www.onderwijsvanmorgen.nl/flipping-the-classroom/>

⁵² Labels (#) voor Twitter dat het zoeken op onderwerpen eenvoudiger maakt

⁵³ Bladwijzers/Favorieten van sites delen

⁵⁴ Vrij naar Howard Gardner (psycholoog)

De technieken van mobiele en sociale media bieden naast nieuwe mogelijkheden ook beperkingen en gevaren. Doordat de nieuwe generatie immer bereikbaar en online is, is ze overal traceerbaar, een ander mogelijk gevaar is het online pesten. Hiervan moeten de partijen zich bewust van zijn. Ook een zekere mate van bewustwording, over de sporen die men achterlaat op het internet bijvoorbeeld, moeten bespreekbaar worden gemaakt.

Voor het gebruik van Sociale media in de klas is het belangrijk dat er een aantal voorwaarden worden vastgelegd. Deze afspraken worden meestal negatief gesteld maar er zijn ook positieve te vinden. Privacy is daarvan der belangrijkste, zeker met het oog op de toename van het gebruik van cloud computing in de zeer nabije toekomst. Wees terughoudend met het posten van privé informatie, het plaatsen gaat met een muisklik maar het verwijderen niet. Je moet ervan uitgaan dat wat je online zet er voor altijd staat. Hanteer online dezelfde ethische standaarden als offline, wanneer het gaat om de zorg voor leerlingen en de vertrouwenspositie die je inneemt.

Het implementeren van Sociale media gaat niet vanzelf en er zijn wel degelijk beren op de weg. Studenten zijn handig met Sociale media maar daardoor niet meteen succesvol, denk maar aan de sporen die je achterlaat. Het bevorderen en begeleiden van een onderzoekende en kritische houding t.o.v. aangeboden informatie is belangrijk. In het nieuwe leren is de grootste uitdaging om ze los te laten. Binnen het onderwijs zijn de tegenstellingen groot als het gaat om het gebruik van Sociale media in de klas. Waar de ene docent het als afleiding ziet gebruikt de ander het medium dat de studenten zelf al gebruiken. De communicatie op de netwerksite biedt de ultieme manier om zich te profileren en te zoeken naar een identiteit. Hoewel de vorm in de toekomst nog wel zal veranderen zal het delen van informatie via netwerken niet snel verdwijnen. Door gebruik te maken het platform waar studenten dagelijks op aanwezig zijn bereik je ze gemakkelijk. Presentaties en links uit de les online delen en samen werken aan opdrachten zijn slechts enkele geschikte mogelijkheden.

De vraag is of we het wel kunnen maken om in het onderwijs met Facebook te werken. Het doel van het bedrijf is om persoonsgegevens te verzamelen en advertenties te tonen, niet om een platform aan te bieden voor het onderwijs. En wat met de verantwoordelijkheid: wat als het fout gaat op Facebook door pesterijen? Kan je daar als leerkracht op aangesproken worden?

Facebook is er in geslaagd om mensen te laten registreren op het internet met hun eigen naam in plaats van bijnaam⁵⁵ waarachter de meeste internetgebruikers schuilgingen. Dit heeft gevolgen voor de privacy: de informatie, afbeeldingen en video's die geplaatst worden liggen op straat doordat de anonimiteit is verdwenen. Toch is dit slechts een deel van alles wat over je verzameld wordt. Het www kent geen privacy, die hebben we jaren geleden al opgegeven door overal en altijd Google te gebruiken. De zoekmachine houdt ons surfgedrag bij. Elke website registreert onze unieke IP-adressen en via software kan je hele computer worden overgenomen. Gratis mail diensten van Microsoft (Hotmail) en Google (GMail) monitoren alles wat je leest en schrijft, waardoor ze ook advertenties op maat terugsturen.

Vanaf het moment dat je je browser opent liggen je gegevens op straat. Voorzichtigheid is nodig in deze "publieke ruimte". En omdat je in Facebook je eigen naam gebruikt wordt je automatisch voorzichtiger en dat is realistischer dan een gevoel van anonimiteit. Belangrijk is bewust te zijn en te maken van wat je doet, bijvoorbeeld door standaard instellingen aan te passen. Het is mogelijk om

⁵⁵ Avatars

verschillende modules te maken waarin bepaald wordt welke informatie met wie gedeeld wordt. Het is belangrijk kritisch te zijn op wat er gepubliceerd wordt.

2.3 PCK De kunst van het Netwerklernen

	docent sturing	gedeelde sturing	leerling sturing
samen werken			
samen leren			
samen reguleren			

Afbeelding *Samen werken en samen leren* Jos Zuylen en Robert-Jan Simons

Er is een onderscheid tussen zelfstandig samenwerken en samen leren. Bij samenwerken is de rol van de docent nog duidelijk aanwezig. De docent stuurt en bepaalt het doel, de (meeste) activiteiten en de evaluatie. Krijgt de groep meer verantwoordelijkheid dan spreken we meer van samen leren. De sturing wordt verdeeld en docent-student structuren verdwijnen. De groep bepaalt de vorm van samenwerking in deze complexe structuur. Er is een zelfstandige houding van de studenten vereist waarbij de docent meer terugtreedt. Bij totale sturing vanuit de leerlingen/studenten noemen we dit samen reguleren⁵⁶. Monique Boekaerts en P. Robert-Jan Simons spreken over drie onderwijsregimes⁵⁷ met oplopende verantwoordelijkheid voor de student. Leeftijd en psychologische ontwikkeling spelen hierbij een rol: afhankelijk van de leeftijdscategorie krijgen studenten meer vrijheden. Volledig zelf gestuurd onderwijs is mogelijk vanaf het moment dat de student zich in fase 3 van psychologische ontwikkeling bevindt volgens het model van Robert Kegan⁵⁸.

Fase 1: Impulsieve stadium:

Onderwerp: impulsen, percepties

Object: reflexen

Fase 2: Imperial stage

Onderwerp: behoeften, interesses, wensen

Object: impulsen, percepties

Fase 3: Interpersoonlijke fase

Onderwerp: intermenselijke relaties, wederkerigheid

Object: behoeften, interesses, wensen

Fase 4: Institutionele fase

Onderwerp: auteurschap, identiteit, ideologie

Object: interpersoonlijke relaties, wederkerigheid

Fase 5: Inter-individuele stage

Onderwerp: "de interpenetrability van zelf-systemen"

Object: auteurschap, identiteit, ideologie

Netwerklernen is een radicale theorie die creatieve chaos als orde⁵⁹ hanteert. Het lijkt minder veilig terwijl Sociale media het netwerklernen juist laagdrempelig en

⁵⁶ Vrij naar: Jos Zuylen en Robert-Jan Simons (1997) *De didactiek van het leren*

⁵⁷ Monique Boekaerts & Robert-Jan Simons (1995) *Leren en instructie, psychologie van de leerling en het leerproces*

⁵⁸ Robert Kegan (ontwikkelingspsycholoog) (1982) *The evolving self*

⁵⁹ Vrij naar Arnold Cornelis (2000) *De Logica van het Gevoel*

overzichtelijk maakt. Door een eigen netwerk op het internet te creëren en kennis actief te delen kan het de ontbrekende schakel zijn in leerwerk; schoolwerk, huiswerk en gewoon werk. De docent wordt daardoor ook netwerkbeheerder en heeft op afstand een andere rol in de leerstof (klassen reguleren zichzelf, intrinsiek leren) mede doordat actuele informatie bij externe experts gehaald kan worden. Er is juist meer verbinding en ruimte voor (individuele) begeleiding en offline en online welbevinden. Weerbaarheid is een belangrijke leerdoel om bewust, (maatschappij)kritisch en actief mee doen in de wereld van vandaag en morgen, waarin media technologieën een bepalende hoofdrol spelen⁶⁰.

⁶⁰ Vrij naar Luc Vandeput, KU Leuven *Van e-learning naar geïntegreerd blended learning*

3.0 TPACK 21e eeuwse vaardigheden⁶¹?

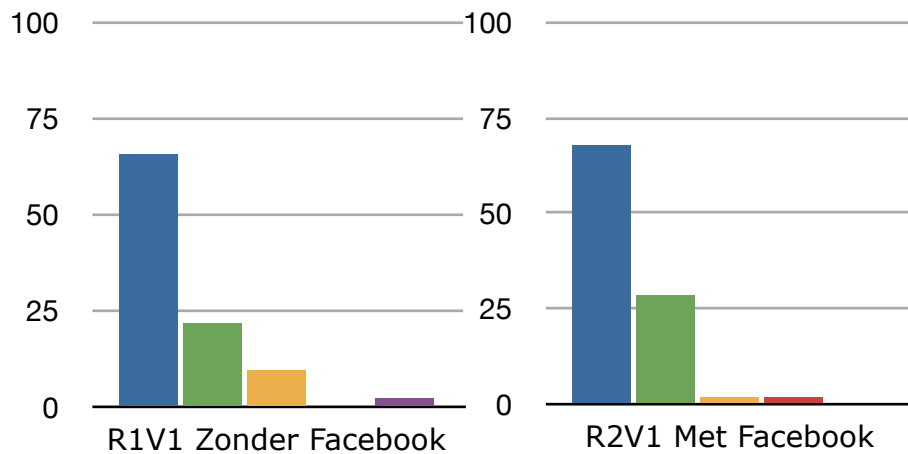
Aan dit onderzoek werkten 95 studenten (73 vrouwen en 22 mannen) mee, met een gemiddelde leeftijd van 19 jaar. Het vond plaats in periode 1 en 2 van 2011/2012. Studenten waren verdeeld in 8 groepen die in op 4 dagdelen de reeks AV Workflow volgden. Bij de 4 groepen uit reeks 1 werd Facebook niet actief ingezet tijdens en na de lessen. Bij de 4 groepen van reek 2 werd Facebook wel als communicatiemiddel toegepast.

3.1 Resultaten vragenlijst (vraag 1 t/m 10 uit SchoolVragenLijst)

Robert de Vaan Stage 4 Sociale media in de klas, december 2011								
Reeks 1								
	1	2	3	4	5			
1	65,8	21,9	9,7	0	2,4	99,8	1.Ik voel me op mijn gemak	
2	48,7	41,5	7,3	0	2,4	99,9	2.De omgang met de docent is prettig	
3	9,5	19,1	42,9	28,6	0	100,1	3.Ik kon na de uitleg meteen aan de slag	
4	2,5	27,5	45,0	25	0	100	4.De manier van lesgeven motiveerde mij	
5	9,8	48,8	36,6	4,9	0	100,1	5.De docent heeft mij goed geholpen	
6	0	19,5	41,5	36,9	2,4	100,3	6.Ik vind de lessen saai	
0	2,4	12,2	61,0	22,0	2,4	100	7.Ik besteed veel aandacht aan de opdrachten	
8	7,3	22,0	41,5	17,1	12,2	100,1	8.Ik werd tijdens deze lessen snel afgeleid	
9	43,9	41,5	7,3	7,3	0	100	9.De lessen bevatten veel theorie	
10	0	14,6	53,7	26,9	4,9	100,1	10.Ik ben veel tijd kwijt met opdrachten	
Reeks 2								
	1	2	3	4	5			
1	67,9	28,6	1,8	1,8	0	100,1	1.Ik voel me op mijn gemak	
2	51,8	39,3	5,4	1,8	1,8	100,1	2.De omgang met de docent is prettig	
3	8,9	33,9	35,7	19,6	1,8	99,9	3.Ik kon na de uitleg meteen aan de slag	
4	5,4	33,9	46,4	12,5	1,8	100	4.De manier van lesgeven motiveerde mij	
5	25,5	34,5	36,4	1,8	1,8	100	5.De docent heeft mij goed geholpen	
6	0	28	28	42	1,8	99,8	6.Ik vind de lessen saai	
7	5,5	40	43,6	9,1	1,8	100	7.Ik besteed veel aandacht aan de opdrachten	
8	5,4	23,2	35,7	30,4	5,4	100,1	8.Ik werd tijdens deze lessen snel afgeleid	
9	48,2	30,4	8,9	8,9	3,6	100	9.De lessen bevatten veel theorie	
10	1,8	25	46,4	21,4	5,4	100	10.Ik ben veel tijd kwijt met opdrachten	
11	35,7	33,9	17,9	8,9	3,6	100	11.Sociale media in de klas is een goed idee	
Reeks 1	Leeftijd	19,375	V	33	M	7	Totaal	40
Reeks 2	Leeftijd	19,259	V	40	M	15	Totaal	55
R1/2	Leeftijd	19,317	V	73	M	22	Totaal	95

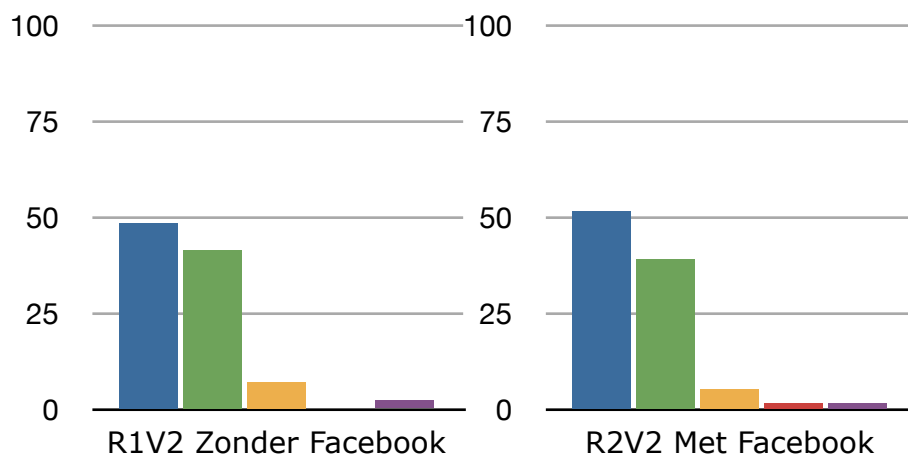
⁶¹ OnderwijsVanMorgen.nl Malmberg

Vraag 1. Ik voel me op mijn gemak

Het blijkt dat de studenten die Facebook gebruiken zich meer op hun gemak voelen.

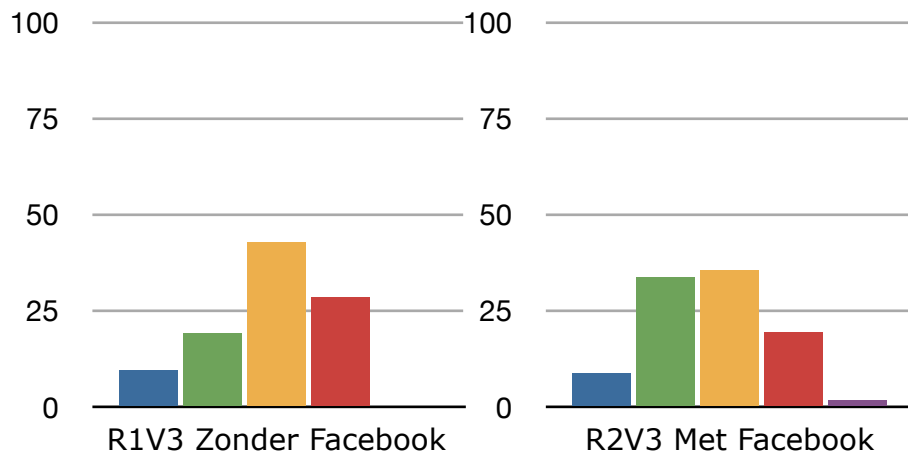
Vraag 2. De omgang met de docent is prettig

■ Helemaal mee eens ■ Gedeeltelijk mee eens ■ Neutraal ■ Gedeeltelijk mee oneens
■ Helemaal mee oneens

Studenten die Facebook gebruiken in de klas vinden de omgang met de docent prettiger.

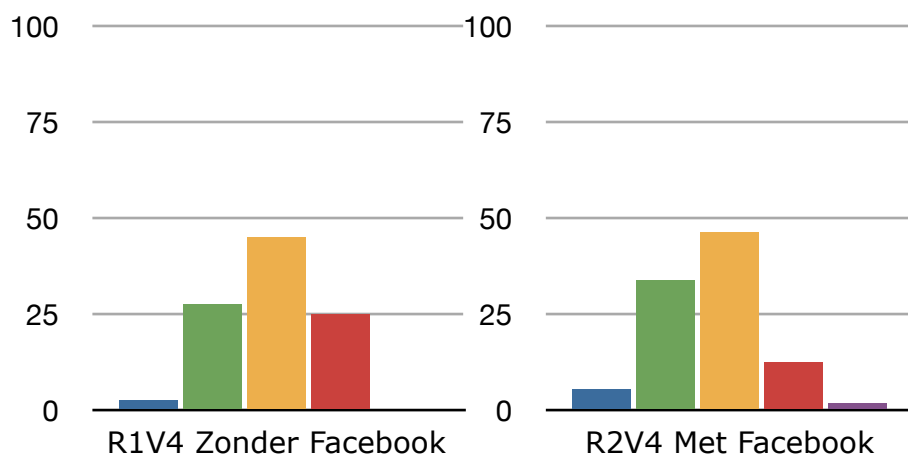
Vraag 3. Ik kon na de uitleg meteen aan de slag

■ Helemaal mee eens ■ Gedeeltelijk mee eens ■ Neutraal ■ Gedeeltelijk mee oneens
■ Helemaal mee oneens

Studenten met Facebook konden na de basisinstructie beter aan de slag.

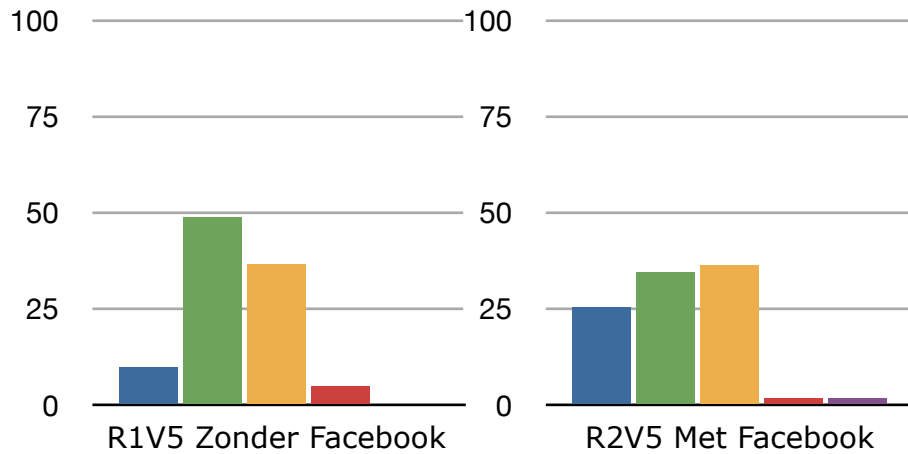
Vraag 4. De manier van lesgeven motiveerde mij

■ Helemaal mee eens ■ Gedeeltelijk mee eens ■ Neutraal ■ Gedeeltelijk mee oneens
■ Helemaal mee oneens

De studenten met Facebook waren gemotiveerder.

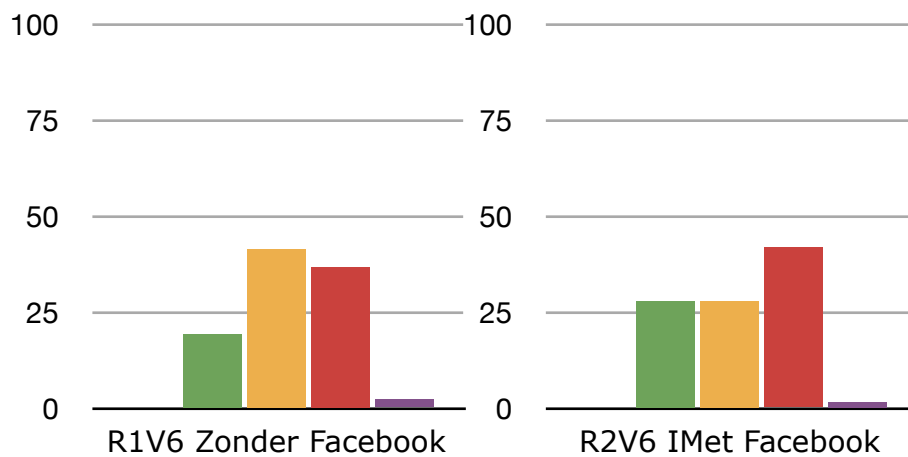
Vraag 5. De docent heeft mij goed geholpen

■ Helemaal mee eens ■ Gedeeltelijk mee eens ■ Neutraal ■ Gedeeltelijk mee oneens
■ Helemaal mee oneens

Met Facebook helpt de docent beter.

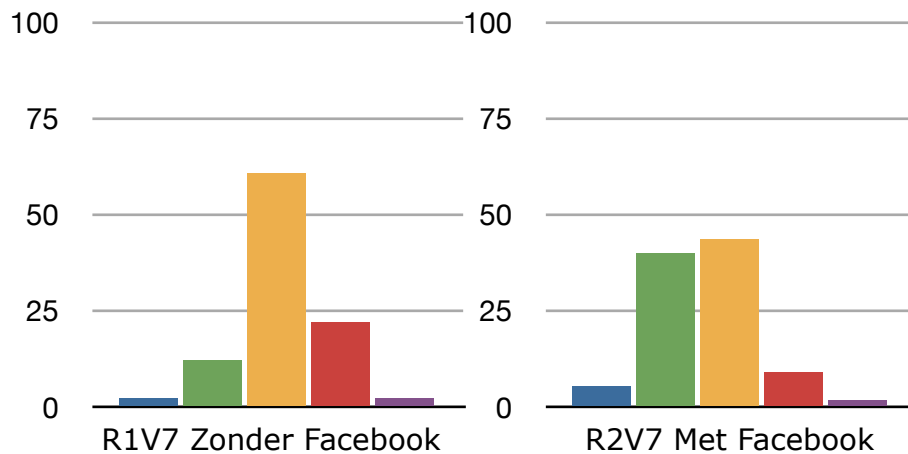
Vraag 6. Ik vind de lessen saai

■ Helemaal mee eens ■ Gedeeltelijk mee eens ■ Neutraal ■ Gedeeltelijk mee oneens
■ Helemaal mee oneens

Studenten vinden lessen met Facebook boeiender.

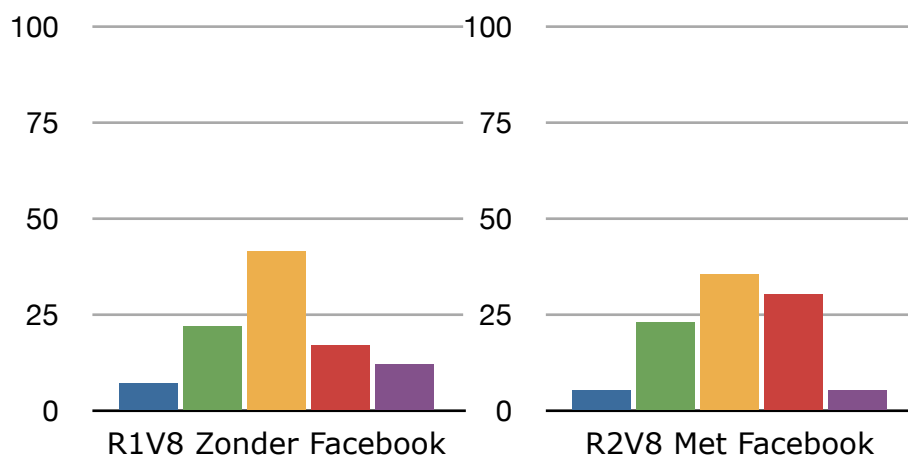
Vraag 7. Ik besteed veel aandacht aan de opdrachten

■ Helemaal mee eens ■ Gedeeltelijk mee eens ■ Neutraal ■ Gedeeltelijk mee oneens
■ Helemaal mee oneens

De studenten met Facebook besteden meer aandacht aan de opdrachten.

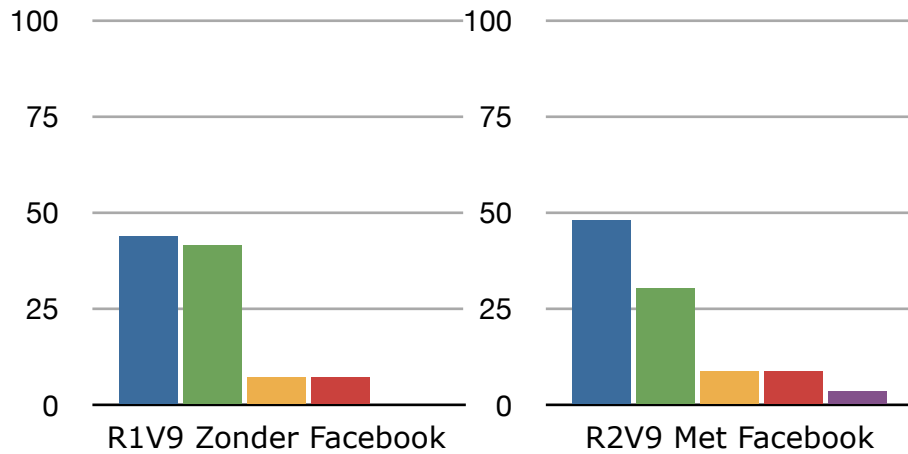
Vraag 8. Ik werd tijdens deze lessen snel afgeleid

■ Helemaal mee eens ■ Gedeeltelijk mee eens ■ Neutraal ■ Gedeeltelijk mee oneens
■ Helemaal mee oneens

Met Facebook zijn de studenten minder snel afgeleid.

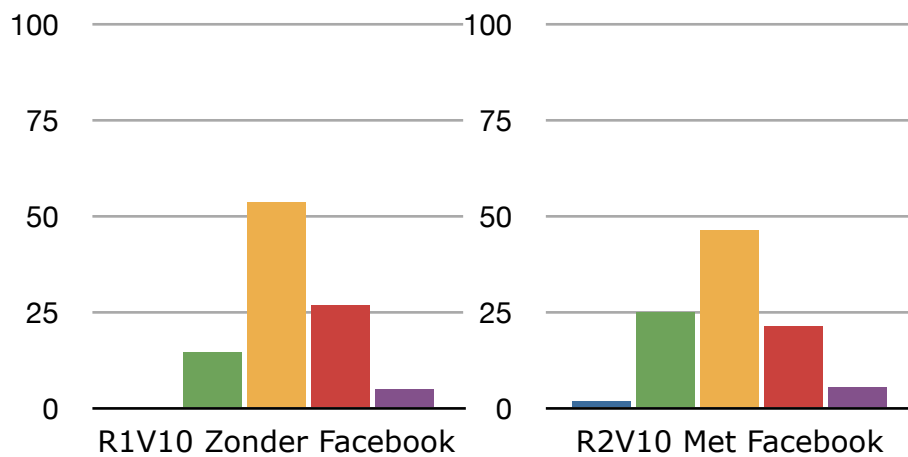
Vraag 9. De lessen bevatten veel theorie

■ Helemaal mee eens
 ■ Gedeeltelijk mee eens
 ■ Neutraal
 ■ Gedeeltelijk mee oneens
■ Helemaal mee oneens

Met Facebook minder theoriebeleving.

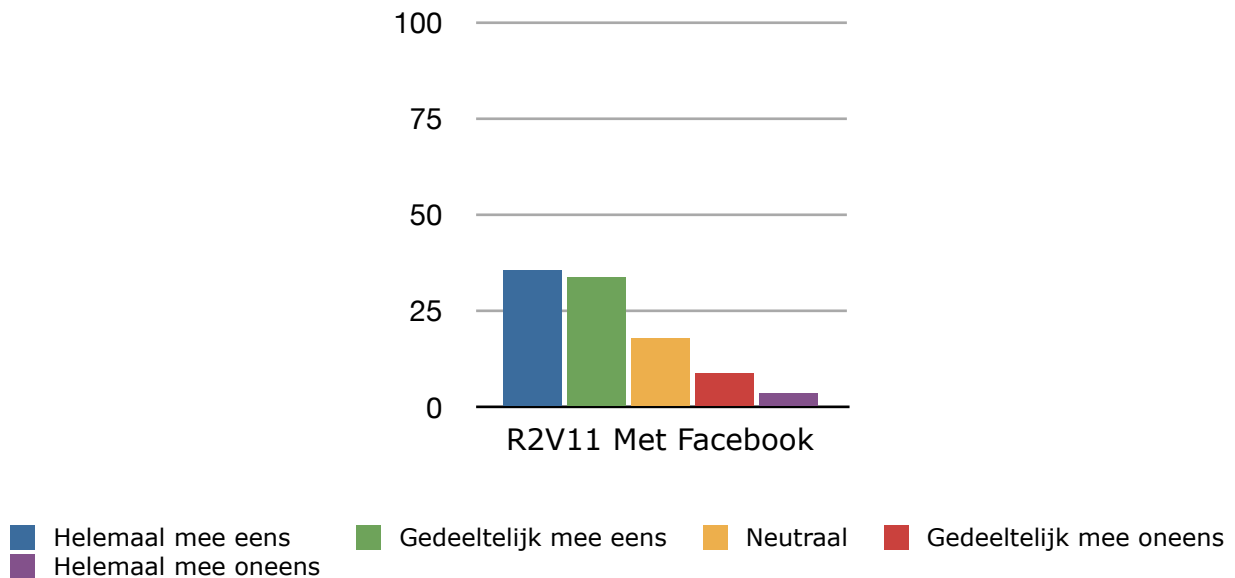
Vraag 10. Ik ben veel tijd kwijt met opdrachten

■ Helemaal mee eens
 ■ Gedeeltelijk mee eens
 ■ Neutraal
 ■ Gedeeltelijk mee oneens
■ Helemaal mee oneens

Met Facebook zijn de studenten meer tijd kwijt met de opdrachten, dit ondersteunt wat ze eerder aangaven: ze zijn gemotiveerder en schenken meer aandacht aan de opdrachten.

Vraag 11. Sociale media in de klas is een goed idee

Deze vraag is alleen aan de Facebookers gesteld, zij vinden op een uitzondering na Facebook in de klas een goed idee.

3.2 Conclusies uit vragenlijst

Tussen haken staan de verwijzingen naar de vragen.

Mogelijk vanwege het feit dat met Facebook de docent-student verhouding meer op gelijke hoogte is wordt de omgang persoonlijker en daardoor prettiger (2). Bovendien zijn de studenten niet stiekem (mogelijk doen ze het toch) met Facebook bezig waardoor zij zich meer op hun gemak (1) voelen en minder snel afgeleid zijn (8). Dat laatste is opvallend omdat het argument van de tegenstanders van Sociale media in de klas is dat het juist voor te veel afleiding zou zorgen.

Vast staat dat het goed is om de verantwoordelijkheid bij de student te leggen (intrinsieke motivatie) wanneer hij af en toe de spanningsboog wil doorbreken. Die afleiding zorgt voor een afname van de theorie beleving: het lijkt of dezelfde lessen met Facebook minder theorie bevatten. Mogelijk speelt hierbij ook het gemakkelijker delen van informatie een rol (9).

Dat maakt de lessen boeiender (Like!) (6) en zorgt voor een meer extrinsieke motivatie (4).

Deze motivatie komt mede voort vanwege het feit dat de docent gemakkelijker te bereiken is via Facebook. Het laagdrempelige medium, een mailtje of telefoontje kost meer moeite dan een berichtje op Facebook, geraakt ook in de privé sfeer, waardoor studenten bij wijze van spreken 24 uur per dag begeleiding kunnen krijgen (5).

Meer intrinsieke motivatie blijkt uit het feit dat studenten met Facebook na een instructie het gemakkelijker vonden om zelfstandig met de lesstof aan de slag te gaan (3) en meer aandacht te besteden aan de opdrachten (7). Dat wordt onderschreven doordat ze aangeven meer tijd kwijt zijn aan het maken hiervan (10).

Doordat het proces wordt gedeeld is de motivatie, betrokkenheid en beleving van het leren hoger. Er wordt harder gewerkt met een medium waarvan velen beweren dat het alleen maar afleid. De studenten zelf, die weten het wel: Sociale media in de klas is een goed idee (11).

3.3 Conclusies algemeen

Kennis is essentieel voor de manier waarop mensen omgaan met elkaar en met de wereld om ons heen. Het is het fundament voor het begrijpen van onze plaats in de wereld. We onderscheiden ons van de andere dieren doordat we kennis kunnen doorgeven⁶². Er hebben zich verschillende revoluties voorgedaan in de manier waarop we kennis doorgeven zoals het schrijven. De uitvinding van achtereenvolgens de boekdrukkunst, radio, fotografie, film, televisie en internet zorgde voor meer democratie van kennis. Studieboeken, schoolradio en tv en tutorials op internet zijn school gerelateerde afgeleiden hiervan.

Maar revoluties ontstaan nooit geleidelijk, nieuwe media is net zo vaak ontstaan als de weerstand ertegen. De competenties van het leren zijn vastgelegd in een stelsel van regels, procedures en instructies. Onwetendheid en conservatisme zorgen ervoor dat mobiele media⁶³ uit moeten in de klas en Sociale media aan banden wordt gelegd. Repressief beleid wordt opgelegd door wettelijk opgelegde kaders afkomstig uit de netetiquette en schoolreglementen. Maar gelukkig zijn er ook [positieve spelregels](#) die bijdragen aan veiligheid en welbevinden.

Kennis overdragen kan met behulp van steeds meer media en massa media zorgt voor een schaalvergroting van toehoorders. Een college kan gegeven worden in de veilige omgeving van de klas en via massamedia ook informatie vrijgeven aan de rest van de wereld. De verbindende factor voor beide kanten van de schoolmuren is de elektronische leeromgeving. De huidige E-learning software is echter gebaseerd op een achterhaalde (1.0) visie op internet. Ze is niet intuïtief ontworpen en de communicatie faciliteiten sluiten niet aan bij de doelgroep. Bovendien log je op deze omgevingen alleen in als je op zoek bent naar bepaalde informatie, en weer uit als je deze gevonden hebt. Onderweg is het een weinig verrassende info route van A naar B. Blogs zijn vanwege de fragmentatie onoverzichtelijk in gebruik voor een docent. Vrije software van WordPress kan deze verbinden, maar wat als het hogere doel is je blik te verruimen en C⁶⁴ tegen te komen?

Facebook is zeker niet het meest ideale medium. Als gevolg van gratis, maar niet voor niks, neemt het bedrijf het mogelijk niet zo nauw met de privacy van haar consumenten. Commercie gaat niet goed samen met onafhankelijk onderwijs. Aan de andere kant zijn bedrijven als Malmberg⁶⁵ ook geen liefdadigheidsinstellingen en anoniem zijn er weinig banen te vinden.

Facebook en Twitter zijn een hype en mogelijk over een paar jaar verdwenen, zoals e-mail langzaam old school wordt⁶⁶. Sociale en mobiele media zullen blijven en zich blijven ontwikkelen. De vraag is daarom niet of Sociale media op scholen en in klassen moet worden ingezet maar op welke kanalen en hoe.

Sociale media is onomkeerbaar in de samenleving en moet zonder meer een plaats krijgen binnen het onderwijs. Onderwijs moet aansluiten bij de leefwereld van leerlingen en studenten en voor hun is Sociale media een gegeven. De grondslag van een opleiding is dat je er kennis en vaardigheden opdoet. Met het uitsluiten van

⁶² Vrij naar Alice Roberts: Showreel BBC Knowledge

⁶³ Mobieltjes en tablets

⁶⁴ Afwijken van de route

⁶⁵ Leverancier van onderwijsmateriaal

⁶⁶ Volgens o.a. marketingfacts gebruiken jongeren e-mail alleen nog om te communiceren met 35-plussers.

Sociale media geef je aan dat het niet om nieuwe sociale vaardigheden gaat. Uit dit onderzoek blijkt duidelijk dat er vooral veel winst is te behalen door het inzetten van Sociale media, dit is een aanzet tot meer Connectivisme.

Wat er moet worden ontwikkeld is een actieve schakel tussen Sociale media en een academie, een Schoolbook van en door het onderwijs, als een app te integreren binnen de Sociale media naar keuze.

Maar belangrijker is accepteren dat de tijd is veranderd, de omgang is veranderd, het leren is veranderd.

3.4 Aanbevelingen

"Ik stel me voor dat er websites komen als onderwijsvanmorgen waar docenten hun materiaal en toetsen plaatsen en waar docenten in het land een keuze kunnen doen. Net zoals ik in mijn artikelen steeds meer gebruik kan maken van een groeiende hoeveelheid youtube filmpjes waarmee ik mijn artikelen poog te ondersteunen, zo zal dit ook gebeuren met de lessen in de klas, te vinden in de "CLOUD" van lesmateriaal die boven het land hangt. Hier komt vanzelf een markt voor. Ik voorspel dat we binnen 5 jaar ons lesmateriaal gaan zoeken op deze sites. We zullen het ook gaan uitwisselen. Duizend bloemen zullen bloeien"⁶⁷.

Bij aanvang van dit onderzoek viel snel op dat, een jaar na mijn stage 3 waarvoor ik veel had opgezocht over nieuwe en Sociale media in de klas, er nu veel meer te vinden was. Het onderwerp krijgt nu ook bij veel Nederlandse onderwijsinstellingen en organisaties de aandacht die het verdient, en die stroom zal toe blijven nemen.

Ik denk dat het vooraf vooral belangrijk is te realiseren dat de online wereld niet zoveel verschilt van fysieke wat betreft hoe we ons gedragen en hoe we voor de dag willen komen. Protocolen en regelgeving worden meestal vanuit een negatief standpunt bedacht door behoudende geesten die Sociale media aan banden probeert te leggen, terwijl er gekeken moet worden naar hoe het kan bijdragen in beter onderwijs en aansluiting bij de doelgroep. Waarom niet de sociale regels uit de offline wereld zoals het school reglement, online vertalen en er maar vier woorden aan toe te voegen: sociaal, media, kritisch en weerbaar. Normale omgangsregels als respect gelden immers overal.

3.5 Praktische tips

Tot slot nog enkele praktische tips

-Hoe beginnen

-Maak als school een fanpagina aan

Daardoor vinden studenten elkaar en is je klas al onderling "vrienden". Bovendien ziet de buitenwacht dat de opleiding niet vies is om met de tijd mee te gaan.

-Maak een groep aan

Een groep werkt het gemakkelijkst, daarbij is je (privé) profiel gescheiden van je klas. Een nadeel is dat een van je studenten "vriend" met je moet zijn en administrator rechten krijgt. Maak vooraf duidelijke afspraken met deze student, die de functie van online klassenvertegenwoordiger zou kunnen hebben en de uitnodigingen kan versturen. Een voordeel is dat dit, meer nog dan bijvoorbeeld Wordpress, een eigen stukje internet, niet openbaar en alleen toegankelijk voor leden.

-Maak een alter ego aan

⁶⁷ Dr. Henk Witteman

Een (serieus) alter ego behoort ook tot de mogelijkheden, bijvoorbeeld Robert Avans. Je hebt meer controle maar mogelijk kun je je ook bezwaard voelen omdat je (mogelijk) meer in privé sferen terechtkomt. Ander nadeel is dat je naast je privé Facebook er een tweede op na moet houden.

-Maak niet teveel regels, maar wel: wat "like" je
Naar studenten toe kan er in het andere geval onduidelijkheid ontstaan bij beoordelingsmomenten.

-Regels, opdrachten en beoordelingen mailen en posten
Regels en opdrachten: mailen en posten, waarbij een van de regels kan zijn:
Beoordeling via mail

-Vraag?
Taggen opdat je als docent weet dat er een vraag voor je is.

-Spreek vooraf wat er met de groep gebeurt na de lessenserie / klas
Geef bijvoorbeeld aan dat er op een bepaald moment de stekker uitgaat / kan gaan.

4.0 Bronnen

4.1 BOEK

Colebrook, C. (2002). *Giles Deleuze*. Londen: Routledge

Ebbens, S. en Ettekoven, S. (1997). *Effectief leren, basisboek*. Groningen: Noordhoff Uitgevers

Boekaerts, M. en Simons, R.J. (1995). *Leren en instructie, psychologie van de leerling en het leerproces*. Assen: Van Gorcum

Fiddelaars-Jaspers, R en Ruigrok, J. (2009) *Communicatie in de klas*. Houten: KPC

Alblas, G., Heinstra, R. en Sande, H. van de. (2006) *Praktische psychologie voor leren en onderwijzen*. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff

Kohnstamm, R. (2009). *Kleine ontwikkelingspsychologie III, de puberjaren*. Houten: Bohn/Stafleu/Van Loghum.

Hendriksen, J. (2005). *Cirkelen rond Kolb, oud en nieuw leren*. Barneveld: Nelissen

Ronchi, A. M. (2009). *eCulture, Cultural Content in the Digital Age*. Houten: Springer

Coenen, G. van. (2010). *Cahier: Wat draag je mee* Tilburg: Fontys ABV

Smits, J.A.E., Vorst, H.C.M. en Universiteit van Amsterdam (2008) *SVL handleiding (Schoolvragenlijst)*. Amsterdam: Pearson

4.2 PDF

Beroepsvoorbereiding

Voogt, J., Fisser, P. en Tondeur, J. (2010). *Onderzoeksreeks Nr.26: Maak kennis met TPACK*. Kennisnet

Vandeput, L., De Gruyter, J. en Tambuyser, L. (2011). *Van e-leren naar geïntegreerd blended learning. Planning en implementatie van blended learning*. Leuven: KHLeuven.

Plasman, J. *Capita Selecta Reader*

Siemens, G. *Knowing Knowledge*

Siemens, G. (2005). *Connectivism, A Learning Theory for the Digital Age*. Elearnspace

Stephenson, K. *What knowledge tears apart, networks make whole*

Giffhorn, *VIsuele Kommunikatie*

GOK, *Leerstijen*

OD, *Knowledge Base*

OU, *Onderwijs Innovatie*
 Simons, *Didactiek van leren*
 SLO, *Vakken In samenhang*
 Stephenson, *Networks*
 Surf, *Didactiek voor web*
 UvT, *Connectivisme*
 VSO, *Kerdoelen uitstroomprofielen*
 Wikibooks, *Cognitive Psychology and Cognitive Neuroscience*
Sociale media
 AOB, *Sociale Media*
 Manovich, *The Language of New Media*
 Mijland, E. *Ideeenboek Sociale Media in het onderwijs*
 NAEA, *Learning in a visual age*
 Nielsen, *How teens use media*
 Psychologie Magazine, *Sociale Media*
 SLO, *De effecten van nieuwe media*
 UPC, *Sociale Media*
Regels
 Besturenraad CO, *Modelprotocol*
 Nationale Academie, *Mobieltjesbeleid*
 Redax, *Protocol Sociale Media*
 Sociaal Media Wijs, *Positief Social Media Protocol*
Kritisch
 Deleuze, *A thousand Plateaus*
 Deleuze, *Difference and Repetition*
 Lukacs, *The Sociology of Modern Drama*
 Williams, *Deleuze*
Studenten
 Wal, *Inactieve data op het net*
 Wijbenga, *Onderzoeksrapport*
 Wiskerke Timmer, *Leren leren*
 Vaan, R. de *Toonzetters*

4.3 NET

BLZ

blz8

<http://www.onderwijsvanmorgen.nl/motivatie-positieve-motivationale-opvattingen>

<http://www.onderwijsvanmorgen.nl/column-hogere-autodidactiek/>

<http://www.frankwatching.com/archive/2006/10/14/het-medialandschap-deel-1/>

<http://withoutmedia.wordpress.com>

blz 14

<http://www.denkproducties.nl/seminars/benvloeden-en-overtuigen/psychologie-van-het-overtuigen/%23seminar-inleiding/>

blz 16

<http://softskills.kennisnet.nl/themaprofessie/didactisch>

<http://www.scribd.com/doc/9104758/ICT-en-Lesgeven-en-Begeleiden>

<http://www.ecent.nl/artikel/1090/Just+in+Time+Teaching/view.do>

blz 17

<http://www.leesvoer.be/nl/facebook-computer-en-gadgets/mediawijs-met-facebook-in-de-klas> <http://www.leesvoer.be/nl/facebook-computer-en-gadgets/facebook-versus-de-privacy-illusie>

Protocol voor Sociale media, ja of nee?

<http://www.powerpr.nl/2011/12/leraar-2-0-gebruik-social-media-als-verlengstuk-van-je-vak/#.T06Tacz9XRw>

http://www.unic-utrecht.nl/actueel/nieuws/unic-en-social-media-_106.html

Algemeen

<http://www.onderwijsvanmorgen.nl/flipping-the-classroom/>
http://www.sozio.nl/studenten-verslaafd-aan-sociale-media/1023623-ou.nl/c/document_library/get_file?uuid=787f6718-379d-4b08-be22-ea3f7bf8c24b&groupId=10815
<http://www.hutspot.nl/>
http://library.nothingness.org/articles/SI/en/pub_contents/4
<http://www.jarche.com/2011/12/network-thinking/>
<http://www.usi.edu/distance/bdt.htm>
<http://www.elearnspace.org/Articles/connectivism.htm>
<http://www.netform.com/html/icf.pdf> 2004
<http://blogger.xs4all.nl/elkedas/archive/2005/12/31/72414.aspx>
<http://www.leerpark.nl/pagina/?4853>
<http://comment.rsablogs.org.uk/2010/10/14/rsa-animate-changing-education-paradigms/>
<http://pkab.files.wordpress.com/2009/05/connectivism-concept-map1.jpg>
<http://nastec1.wikispaces.com/Constructivisme+%28sociaal%29>
<http://pkab.files.wordpress.com/2009/05/connectivism-concept-map1.jpg>
<http://blogger.xs4all.nl/elkedas/archive/2005/12/31/72414.aspx>
<http://www.leerpark.nl/pagina/?4853>
<http://comment.rsablogs.org.uk/2010/10/14/rsa-animate-changing-education-paradigms/>
<http://pkab.files.wordpress.com/2009/05/connectivism-concept-map1.jpg>
<http://nastec1.wikispaces.com/Constructivisme+%28sociaal%29>
<http://pkab.files.wordpress.com/2009/05/connectivism-concept-map1.jpg>
http://learningcentre.weblog.tudelft.nl/2007/01/02/netwerklernen_als_diactische_leidraad_voolovc10.wikispaces.com/
<http://www.frankwatching.com/archive/2009/08/20/web-3-0-eeen-hype-of-eeen-visie/>
<http://www.frankwatching.com/archive/2006/10/14/het-medialandschap-deel-1/>
<http://cop.rdmc.ou.nl/WikiRdMC/Wikipagina%27s/connectivisme.aspx>
<http://www.elearnspace.org/Articles/connectivism.htm>
<http://www.digibordopschool.nl/>
<http://www.onderwijsnieuwsdienst.nl/>
<http://creativecommons.org/>

4.4 VIDEO

3doc: Het bedrijf dat facebook heet

http://3doc.kro.nl/seizoenen/auto_dochetbedrijfdatfacebookhee/afleveringen/23-02-2012

The virtual revolution

<http://programmas.canvas.be/category/the-virtual-revolution/the-virtual-revolution-deze-week/>

<http://topdocumentaryfilms.com/virtual-revolution/>

The social network

1984

4.5 LES

LES

Jan Plasman, Judith Boessen en Bas Postma

GASTLES

Karlijn Muller

A&T WORKFLOW

Vicky Capitein

Hans van Arken

4.5 AFBEELDINGEN

Knowledge <http://www.discovery-thru-elearning.com/2011/02/connectivism-word-cloud-cck11.html>

Education <http://profesorbaker.com/2011/01/09/connectivism-connected-knowledge-explained-by-george-siemens/>

fotoboom <http://stievie.blogspot.com/2009/09/connectivism-as-one-learning-mode.html>

Facebook university https://www.learnboost.com/blog/wp-content/uploads/2011/10/universities_facebook.jpg

Samen werken, samen leren <http://www.fontys.nl/lerarenopleiding/sittard/owk/samenwerken/introductie.htm>

Alle links zijn gecontroleerd op werking op 280312

5.1 Bijlage Video en Keynote

De video gemaakt naar aanleiding van dit onderzoek is te vinden op:

<http://vimeo.com/43104970>

De keynote presentatie is als pdf bestand bijgevoegd.

5.2 Bijlage Leertheorieën

-Behaviorisme

Deze theorie, ontstaan rond 1950, legt de nadruk op waarneembaar gedrag dat gemanipuleerd kan worden. Het geheugen reproduceert, zoals een Black Box zich gedraagt in de elektronica: door een bepaalde input volgt een bepaalde output. De student wordt in een sfeer van belonen en straffen in kleine stapjes geconditioneerd (na-apen) totdat hij iets zelf kan. Bijvoorbeeld zwarte piet (wie zoet is..).

-Cognitivism

Theorie uit 1960 die het accent op informatieverwerking legt zoals schuifregisters in een computer. Het geheugen wordt voorgesteld als een White Box. Leren vindt plaats door het beheersen van de structuren in de leerstof, bijvoorbeeld door een mindmap te maken.

-Handelingspsychologie

Theorie uit 1960 waarin het leren interactief in een dialoog plaatsvindt. Taal speelt hierbij een grote rol omdat de docent de student via de dialoog verbindingen legt met de zone van naastbije ontwikkeling en de kennis internaliseert.

-Metacognitivism

Theorie uit 1970 die niet gaat over de leerstof maar over hoe je leert. De docent onderzoekt hoe studenten leerprocessen vormgeven en coacht onder andere door te reflecteren.

-(Sociaal) Constructivism

Theorie uit 1980 waarin leren betekenis krijgt door aan te sluiten op voorkennis en deze te koppelen met de nieuwe leerstof. De docent moet goed op de hoogte zijn van de voorkennis bij studenten. Hij maakt gebruik van verschillende authentieke voorbeelden die hij in een bepaalde context plaatst. De studenten leren, samenwerkend, door de algemene regel te vinden die uit de voorbeelden volgt, zoals bij realistisch rekenen.

-Cognitieve Vakmanschap methode

Ontstaan rond 1990 met de middeleeuwse gildes als uitgangspunt. Cognitieve vaardigheden en kennis worden geleerd en in andere contexten toegepast. De docent denkt hardop en doet voor. Terwijl de studenten gaan aan de slag zijn wordt er feedback gegeven

5.3 Bijlage Positief Social Media Protocol

[Social Media Wijs](#), [Social media rules](#), [Positief Social Media Protocol](#),

<<De school>> is zich ervan bewust dat Sociale media een onlosmakelijk onderdeel zijn van de huidige samenleving en de leefomgeving van haar leerlingen, hun ouders en andere belanghebbenden zoals o.a. omwonenden en de gemeente.

<<De school>> ziet het als haar verantwoordelijkheid om kinderen te leren de voordelen van Sociale media te benutten alsmede de nadelen bespreekbaar te maken. Bovendien zien wij de kansen die Sociale media bieden om de school te profileren in haar markt en om de communicatie met belanghebbenden toegankelijker en interactiever te maken.

<<De school>> biedt haar leerkrachten voldoende mogelijkheid (tijd, budget) om kennis van Sociale media en de manier waarop deze ingezet kan worden in de leerontwikkeling, op peil te houden.

Profilering

1. <<De school>> zet berichtgeving op Sociale media in met het doel om positieve informatie te verspreiden over de (activiteiten) van de school of organisatie;
2. <<De school>> monitort Sociale media actief om de ervaringen van leerlingen en andere belanghebbenden met de school te vernemen;
3. <<De school>> gaat naar aanleiding van deze ervaringen 'in real life' in gesprek om, waar mogelijk, de goede punten te versterken en de zwakke te verbeteren. Behalve in geval van onjuistheden wordt op negatieve discussies niet gereageerd via Sociale media;
4. <<De school>> vraagt toestemming van ouders voor het publiceren van foto-, film- en geluidsopnamen van schoolgerelateerde situaties (projectweek, schoolreisje etc.) op Sociale media.

Curriculum

1. <<De school>> verwacht van haar leerkrachten dat zij over voldoende kennis beschikken om de leerlingen de benodigde Sociale media vaardigheden aan te leren die waardevol zijn voor het leerproces;
2. <<De school>> integreert Sociale media waar mogelijk in de lessen en gebruikt deze o.a. om contact te leggen met experts en om in te spelen op actualiteit;
3. <<De school>> spant zich in om de leerlingen zelf de mogelijkheden van Sociale media te laten ervaren;
4. <<De school>> moedigt leerlingen aan om tijdens de lessen actief gebruik te maken van Sociale media voor zover het gebruikt wordt voor het leerproces. Uitzondering is wanneer de leerkracht expliciet vraagt de gebruikte devices (smartphone, tablet, iPod, laptop) te 'parkeren'.

Communicatie

1. <<De school>> zet Sociale media in om de dialoog met belanghebbenden aan te gaan, met als doel betere informatieverstrekking, het verhogen van ouderparticipatie en betrokkenheid van de buurt;
2. <<De school>> moedigt medewerkers en leerlingen aan om over schoolgerelateerde onderwerpen te publiceren, voor zover er rekening mee wordt gehouden dat geen informatie verspreid wordt over derden die daar geen toestemming voor hebben gegeven;
3. <<De school>> moedigt haar medewerkers aan om Sociale media in te zetten om leerlingen te informeren over schoolgerelateerde onderwerpen als opdrachten, roosterwijzigingen en activiteiten;
4. <<De school>> laat de inzet van Sociale media door medewerkers over *niet* school gerelateerde onderwerpen met de belanghebbenden over aan de inschatting van de leerkracht. Onze medewerkers zijn zich hierbij bewust dat zij ambassadeurs zijn van onze school, de integriteit van de berichtgeving op Sociale media is essentieel en vanzelfsprekend.
5. <<De school>> respecteert de vrijheid van meningsuiting van al haar medewerkers. In het geval dat de medewerker communiceert via Sociale media vanuit zijn/haar professe, wordt kenbaar gemaakt dat dit gebeurt als leerkracht en namens de school;

6.0 ACHTERKANT

Robert de Vaan, Drunen 280312.

Over de auteur: vanuit de werkplaatsinstructies gaan naar docentschap.

Het mooie van mijn school en werk historie is dat ik naast algemene opleidingen Mavo, Havo-MBO ook MTS elektronica, Kunstacademie en (naar ik hoop in 2012, SMART doel) een lerarenopleiding heb gedaan. Als werkplaatsbeheerder heb ik de afgelopen 11 jaar verschillende veranderingen in mijn vakgebied van dichtbij meegemaakt. Daardoor kan ik putten uit verschillende bronnen voor kunst en techniek in een analoge en elektronische leeromgeving. Het verbinden van deze kennisgebieden is voor mij de uitdaging.